

TÜRKMEN TÜRKÇESİ SÖZLÜĞÜ

İLHAN ÇENELİ

Türkmen Türkçesinin temel kelime hazinesini vermek istediğimiz bu küçük sözlükte 3000 kadar kelime yer almaktadır¹.

Türkmence, Ana Türkçedeki uzun ünlüleri² bugüne kadar sistematik şekilde korumuş olan tek Türk lehçesidir. Yazıda gösterilmeyip sadece Türkmence sözlüklerde gösterilen bu uzunluklar, bu yazıda da gösterilmiştir : *āt* “ad” (*at* “at”), *ōt* “ateş” (*ot* “ot”), *tūt* “dut” (*tut* “tut-”), *çāşı* “şaşı”, *dīş* “diş”, *īz* “iz”, *dāş* “taş” (*daş* “dış”), *gūrt* “kurt (yırtıcı)”, *gūrt* “kurt, böcek”, *gūra-* “kuru-”, *yāşa-* “yaşa-”, *bīz* “biz (âlet)”, (*biz* “biz”).

Türkmen lehçesinin bugüne kadar iki büyük sözlüğü yayımlanmıştır. Bunlardan biri M. Ya. Hamzayev’in yayımladığı ve tek dilli olan *Türkmen Diliniñ Sözlügi*’dir³. Mevcut Türkmence sözlüklerin en hacimli ve en değerlisi budur. İkincisi de *Türkmence - Rusça Sözlük*’tür⁴.

Okuduğumuz bazı Türkmence metinlerde geçen bazı kelimelerin yukarda adı geçen sözlüklerde dahi mevcut olmaması, çok daha geniş hacimli sözlüklere ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Örnek : *Uzumsıran gızdan, yazımsıran yazdan gork* (= *Uzayan gızdan, yaza benzeyen kıştan kork*) ata sözünde geçen *uzumsıra-* ve *yazımsıra-* kelimeleri her iki sözlükte de yoktur. Yine bunun gibi, *İkeviñ agzı bir bolsa, asmandakını inderer, altaviñ agzı ala bolsa, agzındakını hem aldırar*⁵ (= *İki kişinin ağzı bir olursa, göktekini indirirler, altı kişinin ağzı ihtilâflı olursa, ağızlarındakini bile kaptırırlar*) ata sözün: deki *ikev* ve *altav* kelimeleri de bu sözlüklerde yer almamıştır.

Sıralayacağımız kelimeler, *Türkmen Diliniñ Sözlügi*’nde mevcut değildir : *bilimsek, dövülgiç, mağşar, mavar-, maydaçıl, seslek, çekincire-, zoruk-, geçgir, akıllısıra-, üytgegiç.*

¹ Bu yazının hazırlanmasında, 4. notta belirtilen eserden faydalanılmıştır.

² Uzun vokaller konusunda şu değerli esere müracaat edilmelidir : S. Kurenov, *Türkmen Diliniñ Uzun ve Gısga Çekimlileri*, Aşgabat 1971, 160 s.

³ Moskva 1962, 866 s.

⁴ *Turkmensko - russkiy slovar’* (*Türkmence - Rusça Sözlük*), Moskva 1968, 832 sayfa (Red. : N. A. Baskakov, B.A. Karriyev, M. Ya. Hamzayev).

⁵ Bu atasözleri K. Berkeliyev’in *Nakıllar ve Atalar Sözi* (Aşgabat 1961, 155 s.) adlı eserinden alınmıştır.

Uzun ünlüler bakımından, zikredilen iki sözlük arasında farklar vardır. Meselâ *tot* kelimesi *Türkmen Diliniñ Sözlügi*'nde kısa, *Türkmençe – Rusça Sözlük*'te ise uzun ünlülüdür. *ne* (<Fars. *nā-*) edatının “ê” si, *Türkmençe Rusça Sözlük*'te uzun olduğu halde *Türkmen Diliniñ Sözlügi*'nde kısadır.

Türkmençe – Rusça Sözlük'te bulunan bazı kelimeler, *Türkmen Diliniñ Sözlügi*'nde mevcut değildir (msl. *sünġik*, *gumursga*, *kişen*, *serin*).

Türkmen Türkçesi, bizde çok ihmal edilmiş bir Türk lehçesidir. Dilimizle ilgili bazı meselelerin çözümünde de Türkmençe çok yardımcı olabilir. Azerî Türkçesinden sonra dilimize en yakın lehçe olan Türkmençe üzerine ne kadar çok yayın yapsak, azdır.

Not: Teknik imkansızlık dolayısı ile aşağıda verilen kelimelerin ilk hecelerindeki “uzun ö” sesini belirtmek mümkün olmamıştır.

— böl-, bölek, böri, börük

— cāmbörük, cögi, cögülik

— dön-, dönder-, dördem, dördünci, dört, döş

— göbek. göger-, gögeyin, gök, gör, göyê

— köce, köne, könel-, kör, köre-, köreken, körsıçan, köse, köy, köz,

— möcek, mön, mör-möcek

— öde-, öl, ölcer-, ön, örtür-, ör⁻¹, ördek, öri, öt, öz, özbaşdak

— sög-, sögünç

— tör, töz,

— yöne.

A

aba : baba
 āban- : aban-, üzerine eğil-
 ābray : itibar, nüfuz; saygı, hür-
     met; nam, ün
 abzal : âlet, cihaz
 āca- : acılaşı-, ekşi-, bozul-
 acal : ecel, ölüm
 ācı : acı
 ācık- : acık-
 āç : aç
 aç- : aç-
 açar : anahtar
 āçgöz : açgözlü
 açık : açık
 açıl- : açıl-
 açış : açış
 āçlık : açlık
 āda : ada
 ādag : nişan, söz kesme
 adālat : adalet
 ādam : insan, adam
 ādat : anane, gelenek; alışkanlık,
     âdet
 āga : ağabey; amca; ağa
 ağaç : ağaç; tahta
 āga-ini : biraderler, erkek kardeşler
 āgar- : ağar-, sol-
 āgart- : ağart-, soldur-
 āgdar- : devir-, yık-
 āgı : ağlama, ağlayış
 āgımtıl : beyazımtrak
 āgıl : ağıl; hâle
 ağır : ağır; zor, güç, sıkıntılı
 āgır- : ağrı-
 āgıra- : ağrı-
 āgıravuk : ıstırap veren, acıtan (yara)
 āgırı : ağırı

āgırt- : ağrı-
 agız : ağız
 agızzırık : gem
 āgla- : ağla-
 āglaş- : ağlaş-, birlikte ağla-
 āglat- : ağlat-
 agram : ağırlık
 agsa- : aksa-, topalla-
 agsak : aksayan, topal
 agsakla- : hafifçe topalla-, aksa-
 agşam : akşam; gece
 agta : hadım, iğdiş
 agtar- : ara-; *a.-an tapar* :
 agtık : torun
 agzā : aza, üye
 agza- : an-, bahset-, ima et-, söz et-
 agzayış : anma, anış, bahsetme
 agzıbirlik : dostluk, ahbaplık
 āhır¹ : ağıl; ahır
 āhır² : son, nihayet
 āhırin : sonra, sonunda, nihayet
 ahmır → *armān*
 āk : ak, beyaz
 ak- : ak-
 ākcar- : beyazla-
 akgır : hızlı akan
 akıl : akıl
 akıllı : akıllı, zeki
 akmak : ahmak, aptal, budala, ahk
 āl¹ : al, kırmızı
 āl² : cin, şeytan; hile
 al- : al-;
     alıp bar- : götür-, taşı-; alıp
     bolma- : alama-; (*Tasvirî fiil*)
     tapıp al- : bul-, tedarik et-
 āla : ihtilâf, düşmanlık, geçimsizlik
 ālacagözen : kokarca
 alāç : çıkış yolu, çare

alada : tasa, kaygı
aladalan-, : endişe et-, merak et-
ālar- : alaca bulaca ol-
alcıra- : kaybol-; ne yapacağını şaşır-; mahcup ol-, şaşır-
alçak : nazik; tatlı, okşayıcı; şefkatli; sokulgan, munis
ālda- : aldat-
āldan- : aldan-
āldat- : aldat-
āldav : aldatma, hile
āldavāç : eğlence, oyuncak
aldır- : aldır-; kaptır-
algı : alacak
algılı : ödünç veren, alacaklı
ālim¹ : âlim, bilgin
alım² : alma, alış; rüşvet
ālımsamak : âlimlik taslayan, âlim taslağı
āln : alın; ön, öndeki
ālnkı : ön, öndeki; ilk, birinci
alıs : uzak
alkım : çene
alkış : minnet, şükran, teşekkür
allā : Allah
alma : elma; *a. agacı* elma ağacı
almaz : elmas
almıt : rüşvet
alñasa- : acele et-, acele davran-, çabuk davran-
alñasak : acele eden, aceleci, telâşlı
altav : altısı, altı tanesi birden, altı
altı : altı
altın : altın
altıncı : altıncı
altmış : altmış
altmışıncı : altmışıncı
amal et- : gerçekleştir-, yerine getir-, tahakkuk ettir-
amān : sağlam, sıhhatli
ammar : ambar, depo
ana : işte

andalip : bülbül
anhā : işte
anık : açık, aydın, belli; tam, doğru
ānna : cuma
ant : ant, yemin; *a. iç-* : ant iç-, yemin et-
āñ : şuur; idrâk, düşünme; akıl, zekâ, sağduyu
āñ- : anla-, kavra-; idrâk et-, şuuruna var-
āñıcı : anlayışlı, çabuk kavrayan
añka- : pis kok-
añkar- : şaş-, hayret et-
añkav : bön, alık; mıymıntı, uyuşuk
añla- : anla-, kavra-
aññal : kosa
aññır- : anır-
añsāt : kolay, basit, hafif
añta- : takip et-, izle-
apa : kızkardeş
ap-ak : bembeyaz
ap-añsāt : çok kolay, çok basit
apar- : alıp götür-, götür-
āpat : dert, belâ; âfet, felâket
ār : öç, intikam
ār- : yorul-
āra : ara, aralık, mesafe
āra- : seç-, seçip ayır-
araba : araba
āraçêk : sınır, hudut
āraçı : aracı, arabulucu
arassaçılık : temizlik
arassalık → *arassaçılık*
ārcañ : kinci, kindar
arça- : temizle-, kabuğunu soy-, soy-
arçın : arşın
ārdır- : yor-
argaç : argaç
ārgın : yorgun, bitkin, yorgun argın
ārgınlık : yorgunluk, birkinlik
arı : eşek arısı; *bal a.-sı* : bal arısı
arış¹ : arş

arış² : araba oku
 arka¹ : arka, sırt
 arka² : nesil, kuşak
 arkalaş- : birbirini destekle-, yardım-
 laş-
 arkân : arkası üstü, sırt üstü
 arkaym : sakin, rahat, telâşsız, sessiz
 armân : ham hayal, gerçekleşmesi
 zor olan gaye, hayal; esef, tees-
 süf
 ârmazak : yorulmak nedir bilmez,
 yorulmaz
 armıt : armut
 arrık : çok zayıf, kuru, cılız
 arslan : aslan
 ârt : art, arka, geri
 art⁻¹ : art-, kal-, düş-
 art⁻² : temizle-
 artdır- : arttır-, çoğalt-, biriktir-
 artık : fazla, fazlalık, artık
 artıkmaç : fazla, fazlalık, artık; lü-
 zumsuz, gereksiz
 arzân : ucuz
 arzılı : değerli, kıymetli; aziz
 arzu : hayal, rüya; arzu, istek
 âs : kertenkele
 as- : as-; ilişti-, tak-
 asal : bal
 asalga → asavâç
 asân : kolay, hafif, basit
 asavâç : elbise askısı
 asgın : kuvvetsiz, zayıf, çelimsiz
 asgır- : aksır-
 asır : asır
 asmân : gök, sema, gökyüzü
 assa : yavaş, hafif, sessiz, gürültüsüz
 assırîn : gizli
 ast : alt, aşağı
 aş : aş, yemek, yiyecek
 âş- : aş-, geç-
 âşa : aşırı derecede, fazla, oldukça,
 çok

aşâk : alt, aşağı, aşağıya
 aşâkı : aşağıki, altta bulunan, alttaki
 aşgâzan : mide
 aşhâna : mutfak
 âşık : âşık
 âşna : dost, tanıdık, ahbap, arkadaş
 aşpez : aşçı
 at¹ : at, beygir
 ât² : ad, isim
 at- : at-; ateş et-
 ata : baba; dede
 ata-baba : ecdat
 ata-anne : ana baba, ebeveyn
 âtaş : ateş
 atçapar : atlı, binici
 atdır- : attır-
 atgır : keskin nişancı
 athâna : at ahır, tavla
 athı : atlı
 at-yarag : askerî teçizat, silah
 âv : av
 âva- : çok acı-, ağrı-
 âvçı : avcı
 âvı : ağı, zehir
 âvla- : avla-
 âvulı : zehirli
 âvusuz : zehirsiz
 âvusiyydik : sincap
 ây : ay
 âya : aya
 ayagüş : ayakucu
 ayak : ayak
 ayakgâp : ayakkabı
 ayâl : kadın; hanım, karı, zevce
 âyat : âyet
 ayaz : ayaz, soğuk
 âybogdaş gur- : bağdaş kur-
 aydıcı : anlatan, hikâye eden
 aydıl-, : söylen-, konuşul-
 aydım : şarkı, türkü
 aygıt : açıklık, vuzuh, sarahat
 ayı : ayı

ayılgaç : korkulu, dehşetli
 ayıp : utanma, utanç, ar; ayıp, yüz-
 karası
 ayır- : ayır-
 ayla- : döndür-, çevir- gözüne yaş
 a. : gözleri yaşar-
 aylan- : dön-, dolaş-
 aylav : çember, dâire
 âyna : cam; ayna; pencere
 aynı : aynı, eş, benzer
 ayñal- : iyileş-, sıhhati düzel-
 ayraçılık : hasret, ayrılık
 ayralık : ayrılık, hasret
 ayran : ayran; yoğurt
 ayratın : başka, ayrı; kendine has
 ayrı : ayrı, değişik, başka
 ayrıl- : ayrıl-
 ayrılış- : birbirinden ayrıl-, veda et-
 ayt- : söyle-, de-, anlat-; oku- (şar-
 kı)
 âytım : aya, avuç içi
 âz : az
 âz- : ahlâkı bozul-, baştan çık-, az-
 âzacık : azıcık, biraz
 azal : karasaban
 âzal- : azal-, eksil-
 âzalt- : azalt-, eksilt-
 azân : ezan; a. ayt- : ezan oku-
 azânçı : müezzin
 azâp : azap, işkence; ıstırap, eziyet
 azâr : ağrı, sızı, sancı
 azât : hür, serbest
 azâtlık : hürriyet
 âzdır- : ahlâkını boz-, terbiyesini
 boz-, baştan çıkar-
 âzık : yiyecek, azık, iâşe, erzak
 âzırgan- : az bul-
 âzlık : azlık
 âz-mâz → azovlak
 âz-ovlak : biraz, az, bir parça
 âzcılık → âzlık

B

bâba : dede; ihtiyar
 bâbasıl : basur
 bâca : bacanak; kayın
 bâcak : çimen, çim, çimenlik
 bacı : bacı
 bâda : önce, evvelâ, başlangıçta
 bâda : şarap, bâde
 bādām : badem
 bādāmçān : pathcan
 bāg¹ : ağaç; bağ, bahçe
 bāg² : bağ, ip, iplik
 bagana : kuzu postu; deri, pösteki
 bagır : karaciğer; göğüs, bağır
 bāgır- : böğür-, çok bağır-
 bağışla- : bağışla-, hediye et-; has-
 ret-, vakfet-; affet-
 bāgla- : bağla-; düğümle-
 bāgla- : bağla-
 bāglat- : bağlat-
 bağış : şâir, ozan, halk şarkıcısı ve
 şâiri, gezgin şâir
 bağıyâr : bahtlı, talihli
 bağıtlı : bahtlı, talihli
 bağızı : bazı
 baha : fiyat; değer, kıymet; pahalı
 bahana : bahane, sebep
 bahar : bahar, ilkbahar
 bahıl : pinti; hasis; haset eden, kıs-
 kaç
 bak- : bak-
 bakā : -a/-e doğru, ... istikametinde
 bakca¹ : sebze bahçesi, bostan
 bakca² : yemlik, hayvan yemliği; ço-
 cuk bahçesi
 bakır¹ : bakır
 bakır² : deniz
 bakgāl : bakkal
 bal : bal
 bâla : çocuk, yavru
 bâla-çāga : çoluk çocuk, çocuklar

- balak : pantolon; potur
 baldak : sap (bitkilerde)
 baldır : bacak; baldır
 bāldız : görümce
 bālık : balık
 bālıkçı : balıkçı
 bālıkçılık : balıkçılık
 bār : bütün, hep, tamamen; var, mevcut
 bar- : git-; var-; (*Tasvirî fiil*) *gutarıp bar-* : sona erdir-, bir işin sonunu getir-
 barabar : eşit, müsavî
 bārada : hakkında, dâir, üzerine
 bardıkça → *barha*
 barha : hep, boyunca; durmadan, git-tikçe
 bārı : hepsi
 barıp : daha, henüz
 bariş : gitme, gidiş; yön, cihet
 bārla- : kontrol et-; incele-, araştı-
 tır-, tetkik et-
 bārlag : kontrol; inceleme, araştır-
 ma
 bārılı : varlıklı, zengin
 bārılık : varlık, var oluş, mevcudiyet
 bārılılık : zenginlik
 barmak : parmak;
     başam b. başparmak;
     külem b. serçeparmak;
     süyem b. işaret parmağı
 bas- : bas-; ez-
 basala- : çigne-, ayak altında ez-
 basavāç : pres, cendere
 başgançak : basamak
 basım : çabuk, hızlı; hemen, süratle
 basım : vurgu; aksan
 basır- : ört-
 basırgan- : sayıkla-
 basırgı : dam, çatı
 basmahāna : matbaa
 basmarla- : üz-, üzüntü ver-, ıstırap
     çektir-
 baş : baş, kafa
 bāş : yara, çıban
 başagay : aceleci, telâşlı
 başar- : yapabil-, bil-, becer-, muk-
     tedir ol-
 başarcañ : kabiliyetli, istidatlı; be-
     cerikli, mâhir
 başarnıklı : becerikli, usta, işini bilir
 başkı : ilk, başlangıçtaki
 başla- : başla-; (*Tasvirî fiil*) *-p baş-
     la-* : -mağa/ -meğe başla-
 bāt¹ : sallama, sallayış
 bāt² : salıncak
 bat- : bat-
 batga : bataklık
 batın- : dokun-, el sür-, sataş-
 bātır : kahraman, bahadır, yiğit
 batır- : batır-
 bātırgay : cesur, gözüpek, yürekli
 bātırgaylık : cesaret
 bātırsumak : kahramanlık taslayan
 bāthı : şiddetli, kuvvetli, güçlü
 bāy : zengin, varlıklı, mal sahibi
 bāya¹ : zengin ol-, zenginleş-
 bāya² : sona er-, son bul-, bit-, tü-
     ken-
 bayakı : geçenlerde olmuş, yeni; o za-
     manki, o sıradaki; çok zaman
     evvel olan, eskiden beri
 bāyat¹ : zengin et-, zenginleştir-
 bāyat² : bitir-; tüket-
 baydak : bayrak
 bayır : tepe, sırt, yokuş
 bāyırın- : güven-, itimadı ol-
 bāyılık : zenginlik
 bayna- : mesut ol-, bahtiyar ol-; re-
     fah içinde yaşa-
 bayrak : mükâfat
 bayram : bayram
 baytal : kısrak

- bāzar : pazar, çarşı
becer- : işle-, değerlendir-, tâmir et-;
tedavi et-; süsle-, düzenle-;
bak-, gözkulak ol-; birinin ha-
şına bir iş aç-
becert- : *özünü b.* : tedavi gör-, ken-
dini tedavi ettir-
bede : kuru ot
bedene : bildircin
bedev : çok iyi at
bedre : kova
beg : bey
begen- : sevin-, memnun ol-, yüzü
gül-
begendir- : sevindir-, memnun et-
beglik : beylik
behîşt : cennet
bek → *berk*
beke- : sağlamlaş-, kuvvetlen-, katı-
laş-, sertleş-; şiddetlen-
bekle- : kapa-, kilitle-
belā : bela, dert
belent : yüksek
belgi : işaret
belkem → *belki*
belkêm → *belki*
belki : belki
belle- : işaret koy-; kaydet-; tayin
et-, belirt-; çiz- (plan)
belli : belli, mâruf, tanınmış, bili-
nen
bende : kul, bende
bendi : esir, tutsak
ber- : ver-; (*Tasvirî fiil*) aydıp b. :
anlat-, hikâye et-, naklet-
berç : şiş, yumru, ur
berçik- : bık-, usan-, bez-
berçin : perçin
bereket : bereket
bergi : borç
bergili : borçlu
berhîz : perhiz
berim : verme; rüşvet
berimsiz : pinti
berk : sağlam, dayanıklı
berke- : katılaşı-, sertleş-; sağlamlaş-,
kuvvetlen-
berkit- : sağlamlaştır-, kuvvetlen-
dir-; takviye et-, perçinle-
bes : kâfi, yeter miktarda
besle- : beze-, süsle-; donat-
bet : fena, kötü
betdogā : beddua
beter : beter
betgılık : terbiyesi kıt, görgüsüz; ka-
rakersiz
betgıllıklık : görgüsüzlük, terbiyesiz-
lik; karakersizlik
beygel- : art-, çoğal-, yüksel-
beyi : ayva
beyik : büyük, yüksek
beyle : böyle
beyleki : başka, öteki, diğer
beyni : beyin
bez bol- → *bezik*-
bezdir- : bık-, usan-, bez-
beze : yılançık (hastalık)
beze- : süsle-, donat-, beze-
bezeg : süs, süsleme
bezen- : süslen-, şık giyin-
bezeyiş : süsleyiş
bezik- : bık-, usan-, bez-
bêbecik : yavrucak, bebecik
bêbek : bebek, süt çocuğu
bêbenek : göz yuvarlağı
bêlçik : şakacı
bêlçire- : şaka et-, şaka(lar) yap-
bêri : beri
bêrik : beriye
bês gel- : galip gel-, yen-
bêsdeş : rakip
bêş : beş
bêşburç : beş köşeli
bîarmân : hoşnut, memnun

- bic : kurnaz
 bīce : kur'a; pay, hisse
 biç- : biçilecek şekilde hazırla- (ku-
 maş); *ilki biç, son kes* : önce öl-
 çüp hazırla, sonra kes
 biç- : iğdiş et-
 biçak : çok, gayet çok, haddinden faz-
 la, aşırı derecede
 biçik : iğdiş, hadım
 bīdert : dertsiz
 bīgünê : günahsız, suçsuz
 bīke : bayan, hanım
 bīl : bel
 bil- : bil-; anla-; -p b. : -a/-e bil-,
 -mağa/-meğe muktedir ol-
 bīlbāg : kuşak, kemer, kayış; kolan
 bilbil : bülbül
 bīlçeki : kolan
 bildir : bildir, geçen sene
 bildir- : bildir-; haber ver-; belli et-
 bile : ile; birlikte, beraber, bir arada
 bilek : bilek
 bilen : ile
 bilev dāşı : bileği taşı
 bilezik : bilezik
 bilgeşleyin : bile bile, kasden
 bilgeşlên → *bilgeşleyin*
 bilgir : erbap, ehil; ileriye gören;
 kâhin
 bilim : tahsil, öğrenim; bilim, ilim
 bilimsire- : ukalâlık et-, akıl hoca-
 lığı yap-
 bilin- : bilin-; anlaşıl-; ortaya çık-
 bilmediksire- : bilmezlikten gel-, bil-
 miyormuş gibi davran-
 bīnāmıs : utanmaz, hayâsız
 bir : bir; bir defa
 birhili → *birtüysli*
 bīri : biri, birisi
 bīrigün : öbür gün
 bīrik- : birleş-, bir araya gel-
 bīrīn-bīrīn : uzun uzadıya, etraflı
 bir şekilde
 birinci : birinci, ilk
 birnêçe : birkaç
 birtüysli : aynı, bir, eşit; yeknesak;
 tuhaf, garip, acayip
 bīsêhet : bedbaht; talihsiz, bahtsız
 biş- : piş-; yan-; olgunlaş-
 bişen : olgun (meyva)
 bişir- : pişir-
 bit : bit, böcek
 bit- : bit-, tüken-, sona er-; büyü-,
 bit-
 bitev → *bitevi*
 bitevi : bütün, tam
 bitīn : bütün
 bitir- : bitir-
 bīvagt : vakitsiz, zamansız, münase-
 betsiz
 biy¹ : ileriye gören, hikmet sahibi
 biy² : oy, uf, vay
 biz¹ : biz
 bīz² : biz (âlet)
 biziñ : bizim
 bog- : birbirine bağla-, birleştir-;
 sar-, sarıp uçlarını bağla-; boğ-
 bogaz¹ : boğaz, gırtlak
 bogaz² : hâmile, gebe
 bogı : demet, buket
 bogun : eklem, mafsâl; boğum
 bol : bol, bereketli
 bol- : ol-; -p b. : alıp bolmas : alın-
 maz, almak mümkün değildir;
 (*Tasvirî fiil*) okıp bol- : okuyup
 bitir-, sonuna kadar oku-
 bola- : bollaş-, bol ol-, sık ol-
 bolçuluk → *bolluk*
 boldur- : oldur-, yap-
 bolgusuz : boşuna, faydasız, önemsiz
 bolluk : bolluk
 bolmasa : yoksa, olmazsa, eğer
 bolsa-bolar : belki, herhalde, olabilir

bōr : olur
 bōrān : kar fırtınası
 bōrç : borç
 bosaga : eşik
 boş : boş
 boşa- : boşal-
 boşat- : boşalt-
 boy : boy; genç
 boya → boyag
 boya- : boya-
 boyag : boya
 boyun : boyun
 boyuntırık : boyunduruk
 boz : boz, külrengi, gri
 boz- : boz-
 bozguç : silgi
 bök- : hopla-, zıpla-, sıçra-
 böl- : böl-
 bölek : parça; kısım, bölüm; grup
 börek : börek
 böri : kurt (yırtıcı)
 bōrük : takke, bōrk
 bövrek : böbrek
 bövür : böğür, yan
 bövürslen : böğürtlen
 bū : bu
 būg : buğu, buhar
 buga : damızlık boğa
 būgar- : buharlaş-, uç-; buharda piş-,
 kayna-
 būgcar- : buharlaş-, biraz terle-
 būgday : buğday
 bugra : iki hörgüçlü deve
 buk- : sakla-, gizle-, kapa-; saklan-,
 gizlen-
 bukalga : sığınacak yer, sığınak
 bukul- : gizlen-, saklan-
 bula- : karıştır-; bula-, kirlet-
 bulagay : fesatçı, fitneci
 bulançak : bulanık
 bulanık : bulanık
 būlar : bunlar

buldurçın : kırağı
 bulut : bulut
 bulutlı : bulutlu
 bur- : bur-, bük-, kıvrır-
 buravla- : del-, burgula-; kuyu aç-
 burç¹ : köşe
 burç² : biber
 burun : burun; önce; -dan/-den b. :
 -dan/ -den önce
 burunlak : iri ve uzun burunlu, bur-
 naz
 bus- : sıkış-, sokul-
 buşla- : müjdele-
 büt : but
 buy- : don-, buz tut-, üşü-, soğuk
 al-

buynuz : boynuz
 buyur- : buyur-, emret-; ısmarla-
 büz : buz
 bük- : bük-, eğ-
 bükür : kambur
 büre- : bürü-
 büren- : bürün-
 bürgüt : kartal
 bürünç¹ : pirinç
 bürünç² : pirinç, sarı (maden)
 büs-bütin : büsbütün, tamamen
 bütin : bütün
 bütinley → büs-bütin
 büz- : büz-, sık-

C

cahan : cihan
 cāhīl : genç insan, delikanlı
 cāhīlsıra- : yaşını göstermemeğe çalış-
 cala : şiddetli yağmur, sağanak
 calbar : geniş pantolon, şalvar
 cām : kâse; çanak, tas
 cāmbörük : takke
 cān : can; ruh; kişi, nüfus
 cānān : sevgili, âşık
 cānayamazak : fedakâr

cānik- : özen-; gayret et-; çalış-,
 çabala-
 cañ : çan, zil
 cāy¹ : bina, ev, yapı; mesken; oda
 cāy² : doğru, kusursuz, düzgün; ye-
 rinde, münasip, isabetli
 cedel : münakaşa, tartışma; bahis
 cem¹ : toplam, yekün, hepsi
 cem² : katı reçel, murabba
 cemle- : topla-
 cemgiyet : cemiyet
 cencel : rezalet, maskaralık kepa-
 zelik
 cennet : cennet
 ceñ : cenk, savaş
 ceñnel : orman
 ceren : ceylân
 cerhet : irin, cerahat
 cerîme : ceza, cereme
 ceset : ceset
 cetleşdir- : aralarını aç-
 cezā : ceza
 cêhennem : cehennem
 cīgılda- : gıcırda-
 cıgıldım : kalabalık, halk, güruh
 cılav : dizgin
 cın : cin
 cınāza : cenaze
 cibrin- : şikâyet et-, sızlan-, dertlen-
 cici → *cigi*
 ciger : karaciğer
 cigi : küçük kardeş
 cigit : ath, binici
 cilt : kitap cildi
 cinnek : küçük tane, tanecik; zerre
 cir : basma (kumaş)
 cisim : cisim, madde
 cōcuk : domuz yavrusu
 cogāp : cevap, karşılık; mesuliyet
 cōmārt : cömert
 comruk : ağaç kütüğü
 contuk : kuyruğu kesik

corāp : çorap
 coş- : coş-, taş-; ilerle-, geliş-
 covran- : ıstırap çek-
 cögi : sahte, yalan, yapmacık
 cögülik : sahtelik, yalan; kurnazlık,
 hile
 cövenek : dolu (gökten yağan)
 cövher : cevher, kıymetli taş
 cuda : pek, çok, gayet
 cul : çul
 culk : cılk, bozuk (yumurta)
 cumā : cuma
 cuvān : genç
 cübi : cep
 cübüt : çift, iki tane
 cümle : cümle
 cüptün : karabatak
 cür : özenle çalışan, titiz, itinalı
 cüre : nasıl, ne
 cüyce : piliç; civciv

Ç

çabıt : ceket
 çadır : çadır
 çāg : zaman, vakit; çağ, devir
 çāga : çocuk, evlât, yavru; ç.-lar
 bāgı : çocuk bahçesi
 çāgalı : çocuklu
 çāgasıra- : çocukça hareket et-, ço-
 cukluk et-; çocuk iste-
 çagıl : çakıl
 çāgır- : çağır-; dâvet et-
 çak- : sok-, iğnesini batır-, ısır-
 çakgı : çakı
 çakır : şarap
 çāl¹ : gri, külrengi
 çāl² : ak, ağarmış, ak saçlı
 çal- : çal- (müzik âleti); hile-; vur-
 çala : biraz; ancak, zorla, güçlkle;
 yavaş, ağır
 çalasm : çevik, atik
 çalıcı : çalgıcı, müzisyen

çalık- : kuru-, suyu çekil-
 çalıkdır- : kurut-
 çalış- : trampa et-; çalış-, gayret et-
 çalmar : alacık
 çalt : becerikli; hamarat, eli çabuk
 çaman : tembel, üşengeç, uyuşuk
 çanak : (tahtadan) çanak; tas; *beyni*
çānagi : kafatası
 çañ : toz
 çañā- : tozlan-, üstüne toz kon-
 çañat- : toz kaldır-, toz çıkar-
 çap¹ : koş-, dörtnala gel-, sıçraya
 sıçraya gel-
 çap² : kes-, doğra-; yağma et-, ta-
 lan et-, soy-
 çapavul : ulak, kurye
 çaphāna : matbaa
 çapıksuvār : binici, jokey
 çārçuva : çerçeve
 çarık : çarık
 çarlak : martı
 çārşenbe : çarşamba
 çasbañ → *çash*
 çaslı : yüksek, gür; yüksek sesli, gü-
 rültülü; şiddetli
 çāşı : şaşı
 çāşır- : dağıt-, oraya buraya at-,
 savur-
 çatma : alacık
 çāv : şöhret, ün
 çāy¹ : çay
 çāy² : çay, ırmak
 çāy³ : kuyu
 çāydān : çay kutusu
 çāysıra- : canı çay iste-
 çebiç : çepiç
 çeçek : çiçek
 çek- : çek-; tart-
 çekele- : parçala-, yırt-, didik didik
 et-
 çekge : elmacık kemiği
 çekiç : çekiç

çekil- : çekil-; tartıl-
 çekimli : vokal
 çekimsiz : konsonant
 çekin- : çekin-
 çekincen : çekingen, sıkılğan, mahcup
 çekirtge : çekirge
 çelek : fıçı
 çemçe : kaşık
 çen : tasavvur, tahmin; ç. bilen :
 tahminen, aşağı yukarı, yaklaşık
 çenli : kadar
 çep : sol
 çeper : mâhir, usta, eli uz; sanat
 değeri olan
 çet : uç, kenar; yan, taraf; cihet,
 yön; memleket
 çeye : esnek, elâstikî
 çeyne- : çiğne-
 çêç : çeç, bereket, mahsul
 çêk : sınır, hudut
 çêklendir- : sınırla-, tahdit et-
 çêre : tedbir; çâre
 çêr'yek : çeyrek
 çêynek : çaydanlık
 çiban : çiban
 çibık : çibık, çubuk
 çibın : sivrisinek
 çıda- : sabret-, dayan-, katlan-
 çıdam : sabır
 çıdayış : sabretme, dayanma
 çig : çiy; ter (alında olan)
 çigear- : biraz terle-
 çıgır : sınır, hudut; uç; tarla sınırı
 çık- : çık-; (*Tasvirî fiil*) çapıp ç. :
 koşarak dışarı çık-, kendini dı-
 şarı at-, uğra-
 çıkalga : çıkış yeri, kapı
 çıkar- : çıkar-
 çıkdacı : masraf
 çıkuv : çiban
 çılka : et, etin kemiksiz kısmı
 çılkırımh : çok karışık, zor, komplike

- çım : ç. ak : bembeyaz
 çımçık : serçe
 çın : hakikat, gerçek; hakikî, gerçeğe uygun
 çınlakay : cidden
 çıra : lâmba
 çıray : yüz, surat
 çıraylı : güzel, sevimli
 çırma- : sar-
 çırmaş- : sarıl-
 çıt- : çat-, somurt-, buruştır- (yüz)
 çız- : çiz-
 çızavāç → çızgıç
 çızga- : siva- (kol)
 çızgi : resim; çizme, resim yapma
 çızgıç : cetvel
 çızık : çizgi
 çığ : çığ, yaş; pişmemiş
 çıgil- : dolaş-, karış-
 çigin¹ : düğüm
 çigin² : omuz
 çigit : çekirdek
 çilim : tütün; sigara
 çine : dikkatle, gözlerini dikerek
 çiniril- : gözlerini dik-
 çinrik : kamaş, saz
 çirk : kirli yer, leke
 çirkin : keskin (ses)
 çış¹ : ur, tümör
 çış² : et şişi
 çış- : şiş-
 çışir- : şişir-
 çit : basma (kumaş)
 çōça : deve
 çogdam : tutam; deste, demet
 çok- : gagala-, gagasıyla vur-
 çola- : sar-, sarmala-
 çolak : çolak, sakat
 çolaş- : birbirine geç-, örül-; karış-, sarıl-
 çolaşık : karışık, dolaşık
 çolpı : kepçe; çemçe
 çoluk : çoban yardımcısı, küçük çoban
 çopan : çoban, sığirtmaç
 çōrı : hizmetçi
 çovdarı : çavdar
 çovluk : torunun oğlu
 çōy- : ısıt-
 çoyun : dökme demir, döküm
 çoz- : düş-, dökül-; atıl-, fırla-, sıçra-
 çök- : çök-, çömel-, otur-, iliş-
 çöl : çöl, sahra
 çöp : çöp, çırpı
 çöp-çalam : çalı çırpı
 çöple- : topla-, bir araya getir-
 çörek : ekmek
 çöş- : çöz-
 çövre : ters yüz
 çövür- : altını üstüne getir-; ters yüz et-
 çöz- : çöz-
 çözgüt : çözme, halletme
 çözül- : çözül-
 çukur : çukur
 çuñ : derin
 çuññur : derin (su)
 çuval : çuval
 çüm- : bat-, saplan-, dal-
 çümdür- : batır-, sapla-, daldır-
 çünki : çünkü
 çüñk : köşe, bucak; gaga
 çüñklek : iri uzun gagalı
 çüy : çivi
 çüycer- : gözünü dik-
 çüyre- : çürü-, bozul-
 çüyrük : çürük, çürümüş, bozulmuş
 çüyrüntgi : humus
 çüyşe : cam; şişe

D

- dā : da, dahi
dāban : ayak, taban
dābanakla- : koşuş-, dört dön-, gayretle uğraş-
dādın- : imren-
dādır- : ikram et-
dāğ¹ : dağ
dāğ² : marka, dağ
dāga- : dağıl-; yayıl-
dağı : daha, başka; dahi
dāgınık : dağınık
dāgla- : damga vur-, damgala-, markala-
dak- : dik-; iliştir-; tak-
dālak : dalak
dalçın : tarçın
dam- : damla-
damak : boğaz, gırtlak; yemek
damaklı : obur, pisboğaz
damaksa : gerdanlık
damaksov → *damaklı*
damar : damar
damca : damla
damdır- : damlat-
dāna : bilgi sahibi, okumuş; bilge
dañ : tanyeri, şafak; *d. atdı* : tanyeri ağardı; *d. bilen* : sabah erken
dañ- : bağla-, düğümle-
dañdān : sabah sabah, seher vaktinde
dār¹ : dar
dār² : darağacı
dara¹ : tara-
dāra² : sıçra-, fırla-; atıl-, saldır-
darak : tarak
dāral- : daral-
dāralt- : daralt-
daran- : taran-
darga- → *dāga-*
darı : darı
dārık- : endişe et-, (bir şeyi) merak et-, tedirgin ol-, heyecanlan-
dart- : çek-; sürükle-, çekip çıkar-
dartgın : gerginlik, gerilme
dartgınlı : gergin, gerilmiş
daş¹ : uzak, uzaktaki; uzaklar
daş² : dış, kılık, görünüş; dışarı, etraf; sokak
dāş³ : taş
dāş- : taş-
daşa- : taşı-
daşarı : dış, dışarı; haricî
daşarık : dışarıya
dāşcagaz : küçük taş, taşçağız
dāşdeşen : ağaçkakan
dāşgın¹ : su taşkını
daşgın² : üstüne, üstünde; ... dışı
daşkı : dış, dışarki
daş-töverk : civar, çevre, etraf, halivali
dāt¹ : bağırma, feryat, çığlık
dāt² : tat
dāt- : tat-
dātli : tatlı
dāvā : münakaşa
dāvāçıl : münakaşacı
daya- : daya-, dayak koy-, destek koy-
dayan- : dayan-, yaslan-
dayanç : dayanak, destek; mesnet; dayanacak kimse
dayav : sağlam, kuvvetli; dayanıklı, metin
dayhān : köylü, çiftçi
dāyı : dayı
dayza : teyze
de : de, dahi
debse- : mahmuzla-
deg- : değ-, dokun-; uğra-, ziyaret et-
degim deg- : var-, yetiş-, eriş-
degir- : dokun-, değ-, el sür-, temas et-
degirmen : değirmen

- degre-daş : çevre, etraf
değşir- : mukayese et-, karşılaştır-
dek¹ : sakin, yavaş
dek² : gibi, kadar
del : yabancı
dellek : berber
delmir- : canı sıkıl-; özle-, hasretini çek-
dem : nefes, soluk; *d. al-* : nefes al-, solu-
demik- : bunal-, boğul-, nefesi kesil-
demir : demir
demirgazık : kuzey
deñ : denk, aynı, eşit, müsavi
deñdeş : müsavi, eşit
deñeç : kadar
deñeşdir- : mukayese et-, karşılaştır-
deñiz : deniz
dep- : tep-, çifte at-
depder : defter
depe : tepe
depele- → *depgile-*
depgile- : tekmele-, tekme at-
der : ter
derbi-dāgın : darmadağın
dercire- : biraz terle-
derdin- : dert yan-, sızlan-
derdinceñ : sızlanma huyu olan
dere : dere, vadi; dağ boğazı
derece : derece
derek : kavak
derek : haber, söylenti, lâf; mukabilinde, karşılığında, karşılık olarak
deresıgır : geyik
deri : deri; post
derle- : terle-
dermān : derman, ilâç, deva
derñe- : yokla-, kontrol et-, araştırtır-
derñev : yoklama, kontrol
derrev : hemen, derhal, çabuk
ders¹ : hayvan tersi
ders² : ders
dert : dert
dertli : dertli
derveze : kapı, avlu kapısı; kale (spor)
dervüş : derviş
deryā : nehir, ırmak, çay
dessine : hemen, derhal, çabuk
deşik : delik, deşik
dêde : baba
dêl : değil
dêli : deli
dêlire- : deliye dön-
dêne : tane; tahıl tanesi
dêp : âdet, gelenek
dêri : barut
dık- : tık-, sıkıştır-, doldur-, bas-
dıkala- : tıkala-, sokuştur-, tikiştir-
dıkgat : dikkat
dıkı : mantar, tıka, tıpa
dıkız : kesif, yoğun; tıknaz, sağlam yapılı; sıkı, sağlam
dım- : sus-, sesini çıkarma-, sesini kes-
dımcık : boğucu, bunaltıcı, ağır (hava)
dın- : kurtul-, kendini kurtar-; din-, ara ver-; bitir-, sona erdir-, ikmal et-
dınç : sakin, rahat; *d. günü* : tâtil günü
dırcaş- : gayret et-, çabala-, uğraş-
dıriş- : gayret et-, çabala-, uğraş-
dırmık : tırmık, bahçıvan tarağı
dırna- : tırmala-, sıyır-, kazı-
dırnaçak : tırnak; tırnak yarası, sıyrık
dırnak : tırnak
diz : diz
dizcānak : diz kapağı
dızgın → *dızmaç*

dızmaç : çoşkun, heyecanlı, hızlı (in-
san)
dızman → *dızmaç*
digir : tane, küçük tane; parça
dik : dik; sarp, yalçın, inişli
dik- : dik-, batır-, sapla-
dikel- : doğrul-, düzel-, ayağa kalk-
dikleyin : dik olarak, dikey, şakulî
dil¹ : dil; *Türki d.-ler* : Türk dilleri;
Türkmen d.-i : Türkmen dili,
Türkmence
dil² : gönül, kalp
dil- : dil-, dilim dilim kes-, dilimle-
dile- : iste-, dile-, arzu et-
dileg : rica, istek; dilek
dilen- : rica et-, dile-; dilen-
dilencire- : dilenir gibi iste-, yalva-
rarak iste-
dîlgîr : dargın, küskün
dilim : dilim; dikke; parça
dilmâç : tercüman
dîn : din
diñ- : din-, kesil-, yatış-
diñe : ancak, yalnız, tek
diñle- : dinle-
diñleyci : dinleyici; öğrenci
dire- : dayak koy-, destekle-
dîreg : destek, mesnet
dîrel- : diril-
dîri : diri, canlı
diş : diş
dişe- : dişe-, diş aç-
dişle- : dişle-, ısır-
dîvâr : duvar
diy- : de-, söyle-
diydir- : söylet-
diymek : demek, demek oluyor ki,
demek ki
dödak : dudak
dödaklak : iri sarkık dudaklı, kalın
dudaklı
dog- : doğ-

dog¹ → *dogabitdi*
dog² : muska; okuyup üfleme
dogabitdi : doğuştan, anadan doğma
dogan : erkek kardeş; *ayâl d.* : kızkar-
deş; *süytdeş d.* : öz kardeş
dogra- : kes-, doğra-
dogrı : doğru, düz
dogruçıl : samimî, içten, candan
dogrugîn : dosdoğru, dogruca; doğ-
rudan doğruya
dogruş : doğurma; doğum
dogul- : doğ-, dünyaya gel-
dogum : cesaret
dogur- : doğur-
dok : tok
doka- : doku-
dokluk : tokluk
dokuma : doku
dokun- : karnı doy-, (bir şeye) doy-
dokuz : dokuz
dokuzmcı : dokuzuncu
döl- : dol-
dola- : dola-, sar-
dolag : sarma, ambalajlama; ambalaj
kâğıdı
döldur- : doldur-
doh¹ : dolu (gökten yağın)
döli² : dolu
dölmaç : bodur, tıknaz
dön : palto şeklinde erkek elbisesi
doñ : donmuş, buz tutmuş
doñ- : don-, buz tut-
doñak → *doñ*
dop-dogrı : doğru, dümdüz
dos-dogrı : doğru, dümdüz
döst : dost
dovâm : devam
dovarçı : koyun yetiştiricisi
doy- : doy-, karnı doy-
doygun : tok
doymazak : obur, pisboğaz, doymaz
doyur- : doyur-

- dök- : dök-
dökül- : dökül-
dön- : dön-
dönder- : döndür-, çevir-
dördem : dördü bir arada, dört; dördüz
dördüncü : dördüncü
döre- : türe-, hâsıl ol-, meydana gel-
döredicilik : eserler, sanat; yaratıcılık
döret- : türet-, yarat-, meydana getir-
dört : dört
döş : göğüs
döv : dev
döv- : kır-, parçala-, boz-
dövek : harman
dövlet¹ : devlet
dövlet² : zenginlik, servet
dövük : kırık
dövül- : kırıl-, parçalan-
dövülgiç : kolay kırılır, gevrek
dövümdi : kırıntı, kırık, parça
dövür : devir, çağ
dövürdeş : muasır, çağdaş
dövürleyin : periyodik
döz- : sabret-, tahammül et-, dayan-
dözüm : sabır, tahammül; kendine hâkim olma
dul : dul
dûla- → dola-
duluç : iki-üç yaşlarında hecin
duluk : yanak, avurt
dumân : duman, pus, sis; *dumlu- dūşdan* : dört bir yandan, her taraftan
dur- : dur-; (*Tasvirî fiil*) *diyip d.* : konuşup dur-, devamlı konuş-
dura-bara : yavaş yavaş, ağır ağır
duralga : durak; istasyon
duru : duru, berrak, temiz
durla- : berrak hale getir-, temizle-
- durmuş : hayat, ömür; yaşanan devir; hayat tarzı, yaşantı
durmuşî : hayatî; aktüel
durna : turna
duruz- : durdur-
düş : yakınında, yanında, etrafında;
d. gel- : rastla-, tesadüf et-
düş- : rastla-, tesadüf et-
duşak : bukağı, köstek
düşdaş : akran, yaşıt
düşenbe : pazartesi
duşmân : düşman
duşmânçılık : düşmanlık
duşmânlık → *duşmânçılık*
düşuş- : rastlaş-, buluş-
duy- : duy-, hisset-, sez-
duydânsız : anî, birdenbire, ansızın
duydur- : duyur-, önceden haber ver-
duygı : his, duygu
duygur : hassas, duygulu
düz : tuz
duzak : tuzak, kapan
düzçul : tuz seven
düzdân : tuzluk
düzla- : tuzla-
düzli : tuzlu
düzluluk : tuzluluk
dükân : dükkân, mağaza
dümev : nezle
dünyê : dünya
dün'yevî : dünyevî
dür : inci
dürli : türlü, çeşitli
dürs : doğru, düzgün, kusursuz; muntazam, düzenli
dürse- : iyileş-, sıhhati düzel-; düzene gir-; sağlamaş-, iyileş-
dürt- : sok-, sapla-, batır-, del-
düş¹ : düş-; in-
düş² : yıkan-, suya gir-
düşbi : anlayışlı, zihni çevik

düş- : döşe-; ser-, yay-
 düşek : yatak
 düşle- : ara ver-, mola ver-
 düşün¹ : anla-, kavra-
 düşün² : yıkan-, suya gir-
 düşünce : anlayış, görüş
 düşür- : indir-
 düv- : bağla-, düğüm at-
 düvün : düğüm
 düye : deve
 düyeguş : devekuşu
 düyn : dün
 düynki : dünkü
 düyp : dip
 düyş : uyku; düş, rüya
 düyşürge- : rüya gör-
 düz¹ : ova
 düz² : düz, düzgün, doğru
 düz- : kur-; diz-, sırala-
 düzet- : düzelt-, iyileştir-, ıslah et-

E

ecâp : utanma, hicap
 ece : ana, anne
 eceke : abla
 edebiyât : edebiyat
 edermen : cesur, yürekli
 edil : tıpatıp, aynen; tam
 edim-gılım : hareket, davranış; mi-
 zaç, huy, karakter
 edin- : yap-, hazırla-; öğle yemeği
 ye-; elde et-, satın al-, sahip ol-
 eg- : eğ-
 eger : eğer, ise
 egir- : eğir-
 egis- : eksil-, azal-, küçül-
 egle- : tut-, durdur-, mâni ol-
 egrel- : eğril-, bükül-
 egsik : eksik
 egsil- : eksil-
 ek- : ek-

eken : meğer, zâhir; *ol öyde e.* : o ev-
 deymiş
 ekeni → *eken*
 ekil- : ekil-
 ekin : ekme, ekim, tohum atma; kül-
 tür, yetiştirilen bitkiler
 ekiş : ekiş, ekme
 ekiz : ikiz; çift
 ekizek : ikizlerden biri
 ekle- : besle-, bak-, yedir-
 el : el; kol
 elçalgıç : havlu
 ele- : ele-
 elek : elek
 eñin : eliyle; kendi eliyle, bizzat
 elîpbiy : alfabe
 elli : elli
 ellik : eldiven
 ellinci : ellinci
 elt- : getir-, götür-, teslim et-; sağ-
 la-
 elti : elti
 em : ilâç
 em- : em-
 emcek : göğüs, meme
 emel : kurnazlık; hünerli olma, ka-
 biliyet
 emelsiz : beceriksiz, acemi
 emge- : gayret et-, çabala-
 emgen- : zahmet çek-, çalış-, çabala-
 emîr : emir
 emmâ : ama
 emzik : emzik
 enâr : nar
 encam : şey, eşya
 ençe → *ençeme*
 ençeme : o kadar; bu kadar, bunca
 endirevük : titrek (ses)
 ene : ana, anne; babaanne
 ene-ata : ana baba
 eneke : dadı
 entek : hâlen, şimdi, şimdilik

eñ- : in-; kon-; düş-
 eñek : çene
 eñre- : ağla-
 eñter- : dök-, boşalt-
 ep- : → eple-
 eple- : katla-, bük-
 ere- : eri-
 erem : cennet
 erik : kayısı
 erin : dudaklar
 erinlek : kalın dudaklı, iri ve sarkık
 dudaklı
 erk : irade, arzu, istek; azim; serbest
 oluş
 erkeç : iki yaşında erkek keçi
 erkek : erkek; adam
 erkin : serbest, hür
 erte → *ertir*
 erteki¹ : masal
 erteki² → *ertirki*
 ertê goy- : yarına bırak-
 ertir : yarın; sabah
 ertirki : yarınki
 esen : esen, sıhhatli
 eser : eser
 esger : asker
 esgi : paçavra
 esli : büyük, hatırı sayılır
 eşek : eşek
 eşidil- : işitil-
 eşidiş : işitme, işitiş
 eşik : elbise, giyecek
 eşit- : işit-
 et : et
 et- : et-, yap-
 etek : etek
 etik- : şişmanla-, kilo al-
 etlek : semiz, şişman, besili
 eye : sâhip, mal sâhibi, iye
 eyemsire- : kendini sâhibi gibi his-
 set-; mal sâhibi gibi davran-

eyesire- → *eyemsire-*
 eyer : eyer, semer
 eyer- : takip et-, izle-, (bir şeye göre)
 hareket et-
 eyger- : başar-, becer-, hakkından
 gel-
 eyik- : sağlamlaş-, kuvveti art-
 eyle : orada, orası; öyle; öbür taraf
 eyle¹ : eyle-, et-
 eyle² : sepile-, tabakla- (deri)
 eyleki : öteki, öbür, diğer, başka
 eylêk : oraya, o tarafa
 eymen- : kork-, korku duy-, ürk-,
 çekin-
 eymenç : korkunç, korkulu, deh-
 şetli
 ez- : ıslat-, suya batır-; ez-
 ezîz : aziz, kıymetli
 ez'yet : eziyet

Ê

êdik : çizme
 êdim : adım
 êdimle- : adımla-, adım at-, yürü-
 êdim-me-êdim : adım adım
 êhli : hepsi, bütün
 êhmiyet : ehemmiyet
 êkit- : götür-
 êlem : âlem, cihan
 êñet- : bak-
 êr : erkek; eş, koca
 êr-ayâl : karı koca
 êt- → *êdimle-*
 êtiyâç : ihtiyaç
 êtle- → *êdimle-*
 êv- : iv-, acele et-, çabuk davran-
 êvmezek : ağır hareket eden, uy-
 şuk
 êvüş : ivme, acele etme, acele ediş
 êynek : gözlük

G

- gāba : gür; büyük, iri, kaba
 gābak : göz kapağı
 gāban- : kiskan-
 gabat : karşıda, karşı tarafta
 gābık : kabuk, zar
 gaç- : koşarak yürü-; kaç-; düş-
 gaçgak : kaçak, firarî
 gaçgın : göçmen, muhacir, mülteci
 gaçır- : düşür-
 gadır : saygı, hürmet
 gagşa- : titre-
 gahar : öfke, hiddet, kızgınlık
 gaharcañ : öfkeli, hiddetli, kızgın
 gahrımān : kahraman
 gal⁻¹ : kalk-
 gāl⁻² : kal-; (*Tasvirî fiil*) yazıp g. :
 yaz- (kendisi için)
 galā : kale
 gālak : başarısız, geri, geride kalmış
 galam : kalem
 galapîn : ekseriyet, çoğunluk
 galāyı : kalay
 galbîr : kalbur
 galdır⁻¹ : kaldır-
 gāldır⁻² : bırak-
 galdıra- : tir tir titre-
 gahn¹ : başlık parası
 gahn² : kalın
 galk- : kalk-
 galla : tane, tohum
 gallāç : fakir, yoksul
 gam : gam, kaygı, keder
 gama : kama, hançer
 gāmaş- : kamaş-
 gamçı : kamçı
 gamış : kemiş, saz
 gamlan- : kederlen-, üzül-
 gān : kan
 gān- : susuzluğunu gider-, kan-
 gāna- : kana-
 gānagiç : kanayan
 gānat : kanat
 gānat- : kanat-
 gāncar- : biraz kana-
 gancık : kancık
 gant : şeker
 gāp : kutu; çuval; kap, kapkacak
 gap- : tut-, yakala-, kap-, ısır- (hay-
 van)
 gapan : kapan
 gapca- : kıs-, kıştır-, sıkıştır-
 gapeavāç : mandal, kıskaç
 gapdal : böğür, yan
 gapı : kapı
 gapıl- : tutul-, yakalan-
 gāpla- : kapla-
 gaplañ : kaplan
 gār : kar; g. *yagyār* : kar yağıyor
 gār- : karıştır-, kar-
 gara : kara
 gara- : bak-
 garaçörba : çorba
 garagöl : haylaz, yaramaz, afacan
 garak : göz
 garal- : görün-, gözükm-, göröl-
 garalı¹ : suçlu, fail
 garalı² : erik
 garamak : idare, yönetim
 garancakla- : etrafına bakın-
 garanebit : mazot
 garantga : bostan korkuluğu
 garañkı : karanlık
 garañkıra- : karar-
 garaş- : bekle-
 garavul : bekçi, muhafız, nöbetçi
 garayāg : katran
 garayış : bakış; görüş
 garban- : birşeyler atıştır-, ye-
 gardaş : kardeş
 garga : karga; *gara g.* : kuzgun
 garga- : lânet et-
 gargış : beddua, lânet

- garın : karın
 garınbāg : kolan
 garınca : karınca
 garındaş : akraba
 garınlak : iri göbekli, karınlı
 garınsa : kolan
 garip : fakir, yoksul
 garipsıra- : kendini fakir göster-
 gariş : karış
 gāriş- : karış-
 gark bol- : bat-
 garlavāç : kurlangiç
 gārnuv : ek, ilāve; katkı
 garpız : karpuz
 garra- : ihtiyarla-, yaşlan-; buruş-,
 kırış-
 garrat- : daha yaşlı göster-
 garrı : ihtiyar, yaşlı
 garşı : karşı; zıt
 garşıdaş : karşı; karşısında; rakip,
 hasım
 gartmaç : yaşlı, ihtiyar (yüz)
 gāsık : kasık
 gassāp : kasap
 gaş¹ : kıymetli taş
 gāş² : kaş
 gaşa- : kaşı-
 gaşan- : kaşın-
 gaşav : kaşağı
 gāşlak : kalın kaşlı
 gat : kat
 gat⁻¹ : kat-, ilave et-
 gat⁻² : katılaş-, sertleş-, don-
 gatañsı : katı, sert, sertleşmiş; bayat
 gatbar-gatbar : kat kat, üst
 gat-gat : kat kat, üst üste
 gatı : katı, sert
 gatık : yoğurt
 gatılaç → gatañsı
 gatır : katır
 gatırgan- : kız-, öfkelen-, sinirlen-
 gatna- : gidip gel- (devamlı); bir yer-
 den bir yere git-
 gāvun : kavun
 gay : fırtına, bora, tufan
 gāy- : göklerde uç-, süzül-
 gaya : kaya
 gayçı : makas
 gayduvsız : gözü pek, yılmaz, me-
 tin
 gaygı : kaygı, dert, keder
 gaygıçıl : hüzünlü, mahzun; melan-
 kolik
 gaygır- : acı-, merhamet et-; koru-,
 muhafaza et-
 gayık : kayık, sandal
 gāyın : kayın; *g. ata* : kaynata; *g. ene* :
 kaynana
 gayıñ : bir kayın ağacı cinsi
 gayır- : elle yap-, elle imal et-
 gaymak : kaymak
 gayna- : kayna-, piş-
 gaynat- : kaynat-, pişir-
 gayra¹ : kuzeydoğu
 gayra² → *gayta*
 gayra- : bile-
 gayrāt : irade; azim, gayret; cesaret
 gayrātlı : gayretli, azimli
 gayt- : dön-, geri dön-; (ateş) düş-
 gayta : defa, kere; tekrar; aksine
 gaytām : aksine, tersine, bilakis
 gaytar- : geri ver-, iade et-; geri gön-
 der-, döndür-, çevir-; *yov g.*
 düşmanı geri püskürt-
 gaytavul : mukavemet, karşı koyma
 gāz : kaz
 gaz- : kaz-, eş-
 gaza- : kazı-
 gāzan : kazan
 gazan- : kazan-
 gazık : kazık
 gazna : hazine

- geç- : geç-; vazgeç-; (*Tasvirî fiil*)
degip g. : uğra-, görmeğe git-
geçelge : geçit, geçiş yeri
geçi : keçi
geçir- : geçir-; aşır-
geçit : geçit, dağ boğazı
geçmiş : geçmiş, mazi
gedā → *gedāy*
gedāy : dilenci
gedāyçılık : dilencilik
gedāylık → *gedāyçılık*
gedem : mağrur, gururlu, kibirli
gedemsire- : azamet tasla-, kurum
sat-, çalım sat-
gel- : gel-
gelcek : gelecek, istikbal
gelegürt : kurt (yırtıcı hayvan)
geleñ : dikkat
gelin : gelin
gelşik : güzellik, yakışıklılık, letâfet
gemir- : kemir-
gemirçek : kıkırdak
genç : hazine; servet, zenginlik
geñ : hayret verici, şaşırtıcı; acaip,
mükemmel, fevkalade
geñeş : öğüt, nasihat, tavsiye; kurul,
meclis; şûrâ
geñeş- : danış-, istişarede bulun-
geñeşdâr : müşavir, danışman
geñirgen- : donup kal-, şaş-, hay-
retler içinde kal-
geñsi : mükemmel, şâhâne, fevkalâde
geñzev : burundan konuşan
gep : söz, lâf
gepçi : dedikoducu
geple- : konuş-, söyle-, bahset-
geplemsek : geveze, boşboğaz
ger- : ger-, genişlet-; ser-, aç-, yay-
gerçek¹ : babayığit, cesur, mert
gerçek² : kene otu
gerden : omuz
gerdenlek : iri yapılı, geniş omuzlu
gerek : gerekli, lüzumlu
gerekli : gerekli, lüzumlu
gereksiz : gereksiz, lüzumsuz
gerin- : gerin-
gerincire- : biraz gerin-
germe- : kapa-, kapat-; etrafına du-
var çek-, çitle çevir-
getir- : getir-
gey- : giy-
geydir- : giydir-
geyin- : giyin-, giy-
geyinçeñ : iyi giyinen, sık
geynegen → *geyinçeñ*
gez- : gez-
geze- : gezle-, nişan al-
gezegen : avere, başıboş; çapkın
gezek : defa, kez, kere
gezelenç : gezinti, gezme
gezermen → *gezegen*
gêbe : şişkin, şişmiş; iri karınlı
gêber- : şiş-
gêdik : gedik, delik
gêgir- : geğir-
gêkilik : geğirme, geğiriş
gêmi : gemi, tekne
gêmiçi : kayıkçı, sandalcı
gêne : kene, sakırğa
gêv : inek
gêvmiş : manda, camus
gêvüş : geviş (getirme)
gêvüşe- : geviş getir-
gîbat : gıybet, dedikodu
gıgır- : bağır-
gıl : kıl
gılav : (kesici veya delici) uç, ağız
gılçık : kılçık
gılıç : kılıç
gılık : mizaç, karakter, huy
gillak : (uzun) kılı
gimilda- : kımilda-, kıpırda-
gımız : kımız
gimmat : kıymet; kıymetli, pahalı

- gımmatlı : kıymetli
 gîn : kın
 gıp- : göz kırp-, gözlerini kıpıştır-
 gîr¹ : kır; step
 gîr² : kır, gri
 gîr⁻¹ : imha et-, kökünü kurut-
 gîr⁻² : oğ-, oğuştur-; ufala-, toz ha-
 line getir-; kazı-
 gıra : kenar
 gırav : kırağı
 gırındı : yonga
 gırıntgı → gırındı
 gîrk- : kırk-, kes-
 gîrkuv : kırkma, kırkış
 gırmança : dip çamuru, mil
 gırmılda- : kımılda-, kıpırda-
 gırmızı : kırmızı, kızıl
 gırnak : Türkmen olmayan, fakat
 Türkmenle evli kadın; kul, hiz-
 metçi
 gırp- : kırp-
 gıs- : sık-, sıkıştır-
 gısaç → gısgıç
 gısbañ → gısbı
 gısbı : dar; sıkışık, sıkı
 gısga : kısa
 gısgal- : kısıl-
 gısgan- : cimrilik et-, kıyama-
 gısganç : cimri
 gısgıç : kısıkç, mengene
 gıgın- : sıkıl-, çekin-
 gıgınca : sıkılğan, çekingen
 gısır : kısır
 gısırak : tay
 gısrak : kısırak
 gıssan- : acele et- (davran-)
 gıssanmaç : acele ile, ivedilikle
 gış : kış
 gışar- : yana eğil-, bükül-
 gışık : eğri, bükük
 dışın-yazın : yaz kış, dört mevsim bo-
 yunca
 gıt : kıt, çok az olan, nâdir
 gıtçılık → gıtlık
 gıtlık : kıtlık, az bulunma
 gıy- : kes-
 gıya : eğri, yamuk, bükük
 gıyçak : keskin
 gız : kız
 gız- : ısın-, kız-, kor haline gel-
 gızamık : kızamık
 gızar- : kızar-
 gızgın : sıcak
 gızıl¹ : kızıl, kırmızı
 gızıl² : altın
 gızırma : sıtma
 gîce : gece; yarım g.: gece yarısı
 gîce- : gici-, kaşıntı duy-, kaşın-
 gîci : kaşıntı
 gîcik- : alşam ol-; gecik-
 gîcilevük : uyuz; kaşıntı
 gidüv : gitme, gidiş
 gîç : geç, geç vakit
 gîñ : geniş
 gîñe- → gîñel-
 gîñel- : genişle-
 gîñiş : geniş
 gîr- : gir-
 gîrdeci : gelir
 gîrelge : giriş, giriş yeri
 giri : avuç içi, aya
 gîriz- : sok-, dahil et-
 git- : git-
 gitdigiçe : gittikçe, gitgide
 gitgir : hızlı giden, yürük (at)
 giyev : güvey
 gizle- : gizle-
 gizlen- : gizlen-, saklan-
 gizlenpeçek : saklambaç
 gizligîn → gizlîn
 gizlîn : gizlice, gizli olarak
 goca : ihtiyar, yaşlı
 goç : koç; koyun
 goçak¹ : büyük, iri

goçak² : yiğit, mert
 gōgur : balıkçıl
 gol : el, kol
 golak : çolak, elsiz, kolsuz
 golay : yakın
 golayla- : yaklaş-
 golaylan- : yakınlaş-
 golda- : birini destekle-
 goldav : destek, yardım
 gollan- : bir şeyi kılavuz edinip hareket et-
 goltuk : koltuk, koltuk altı
 gompar- : azamet taslo-, kurum sat-
 gon- : kon-, otur-, yerleş-
 gonç : konç
 goñşı : komşu
 goñur : konur, esmer
 gop- : kop-, ayağa kalk-
 gopar- : kopar-, çekip çıkar-, sök-
 gopbāmsı : kibirli, burnu büyük
 gopbāmsıra- → gompar-
 gopuz : üflemeli bir müzik âleti
 gör¹ : kor
 gor² ; maya
 gōra- : koru-
 gōrag : koruma, muhafaza
 gōral- : korun-
 gōrav → gorag
 gork- : kork-
 gorkak : korkak
 gorkı : korku
 gorkulı : korkunç
 gorkunç : korkunç, dehşetli, korkulu
 gorkunçlı : korkunç, dehşetli, korkulu
 gorkuz- : korkut-
 goş : mal, eşya, öteberi; tarla barınağı
 goş- : kat-, ekle-, ilave et-
 goşa¹ : çift, iki tane
 goşa² : av tüfeği, çifte
 goşant : katkı
 goşgı : şiir
 goşmaca : ekleme, ilave etme

goşun : ordu
 goşuntgı → garnuv
 gotur : çiçek bozuğu ; uyuz
 gotura- : uyuz ol-
 govaça : pamuk
 govgā : gürültü patırtı, gürültülü tartışma, kavga
 govı : iyi, güzel, iyi huylu
 govşa- : gevşe-
 govşak : gevşek
 govulan- : iyileş-, daha iyi ol-
 govur- : kavur-, kızart-
 govur- : daralt-, kıvrır-, büz-
 govurga : kavurga
 goy- : bırak-
 goyal- : koyulaş-, daha koyu ol-
 goyazı : ciddî
 goyber- : serbest bırak-, salıver-
 goyı : koyu
 goyuluk : koyuluk
 goyun¹ : koyun
 goyun² : koyun, göğüs içi
 gōza : koza
 gōzga- : yerinden oynat-, kıpırdat-; bir mesele üzerinde dur-, temas et-
 göbek : göbek
 göç : göç
 göç- : göç-
 göçür- : göçür-, naklet-
 göger- : göğ-
 gögerçin : yabanî güvercin
 gögeyin : at sineği
 gök : gök; yeşil
 göle : dana; buzağı
 göm- : göm-
 gönder- : gönder-
 gön : gön, deri
 göni : doğru, düz
 gönük- : yönel-, doğrul-, bir yöne doğru git-

- gönümel : samimî, açık yürekli, dü-
rüst
- gör : mezar
- gör- : gör-
- göreç : gözbebeği
- görelde : örnek, nümune
- göreş : mücadele, savaş
- görê : göre
- görgüli : çok çile çekmiş, çilekeş
- görgür : keskin gözlü
- görk : güzellik
- görkez- : göster-
- görkli : güzel
- görmediksire- : görmezlikten gel-
- görmegey : güzel, alımlı
- görün- : görün-
- görüş- : görüş-
- göter- : kaldır-
- gövde → *gövre*
- gövher : inci
- gövne- : razı ol-; kabul et-; hak ver-
- gövre : gövde, vücut
- gövün : gönül, yürek; can
- gövüs : göğüs; meme
- gövşül : kullanılmış; eski
- göyê : güya, sanki
- göz : göz
- gözdañdı : körebe
- gözel : güzel
- gözellik : güzellik
- gözle- : ara-, peşinde ol-; gözle-,
bak-
- gözyâş : gözyaşı
- gucak : kucak
- gucakla- : kucakla-
- guç- : kucakla-, sar-
- guda : düşünüşü, düşünüş
- guduk → *guyı*
- gudura- : yaramazlık yap-
- guduz : kuduz
- guduzla- : kudur-
- gul : kul, köle
- gulacın : iki yaşındaki dana
- gulak : kulak
- gulan : kulan, yaban eşeği
- gulatı : tepeli doğan
- gulluk : çalışma, iş; *g. et-* : hizmet et-,
çalış-
- gum : toprak; kum
- gumak : kumlu
- gumrı : kumru
- gumursga : karınca
- gunda- : kundakla-, kundağa sar-
- gundag¹ : kundak bezi, çocuk bezi
- gundag² : dipçik
- gur- : kur-; yap-; inşa et-
- gūra¹ : kuru-
- gura² : birleştir-, birbirine uydur-,
düzenle-
- gura³ : kur-, tesis et-
- guradıl- : kurutul-
- gurak : kuru; kurak
- guraksı : kuru, susuz kalmış
- guraksıra- : kuru-, suyu çekil-
- gural : âlet, cihaz
- gurat- : kurut-
- gurav : sağlam, sıhhatli, esen
- guravlık : sıhhat, sağlık, esenlik
- gurbaga : kurbağa
- gurhân : Kur'an
- guri : kuru; boş, nafîle, beyhude
- gurp : kuvvet, güç
- gursak : göğüs
- gurşun : kurşun
- gürt¹ : kurt (yırtıcı)
- gürt² : kurt, böcek
- gurul- : kurul-
- gurulğı : kurulu
- gurultay : kongre; toplantı
- gus- : kus-
- guş : kuş
- guşa- : kuşat-; sar-, kuşakla-
- guşak : kuşak, kemer

gutar- : bitir-, sona erdir-; bit-, sona er-; kurtar-

gut : saadet, mutluluk; talih, baht, kut

gutı : kutu

gutla- : kutla-

gutlag : kutlama, tebrik

guth : kutlu; *g. bolsun!* kutlu olsun!; tebrikler!

gutul- : iyileş-, şifa bul-; kurtul-, atlat-, kendini kurtar-

gutulalga : çıkış yeri, çıkış yolu

guv : kuğu

guvan- : iftihar et-, gurur duy-, kıvan-

guy- : dök-

guyguç : huni

guyı : kuyu

guyruk : kuyruk

guyrukman : uzun kuyruklu

guyul- : dökül-

guzay : gölgeli, gölgede bulunan

guzgulak : kuzukulağı

guzı : kuzu

gücük : enik, encek, köpek yavrusu

gül : çiçek; gül

gül- : gül-

gülâp : gülsuyu

güldür- : güldür-

gülegen : çok gülen

gülek → *gülegen*

gülki : gülme, gülüş

gülcüli : gülünç

gülcünç : gülünç, komik, gülünecek, güldürücü

gülücü : gülücü, gülen

gülümcire- : gülümse-

gülümsire- → *gülümcire-*

gümân : şüphe,

gümmürdi : gümbürtü, gürültü

gümrük : gümrük

gün : gün; güneş; *g. dogdı* : güneş doğdu; *g. yaşdı* (~ *batdı*) : güneş battı

günâşa : günâşırı, iki günde bir

günbatar : batı

günde : her gün, daima, hep

günde-günde : her gün

gündiz : gündüz

gündogar : doğu

günebakar : günebakan, ayçiçeği

güneş : güneş; güneş gören, güneşli

güney : güneş gören, güneşli

günê : günah; suç

günlük : günlük, ... gün süren

günorta : güney

günsâyın : her gün, günbegün

güñ : sağır dilsiz

güñlük : sağırlık ve dilsizlik

gür¹ : gür

gür² : görüşme, konuşma, sohbet

gürel- : gürleş-, daha gür ol-; keşifleş-, daha sık ol-

gürle- : konuş-, bahset-

gürrüñ : sohbet, görüşme, konuşma

gürrüñçil : konuşmasını seven, konuşkan

gürrüñdeş : konuşma arkadaşı, muhatap

güvê : şahit

güyce- : kuvvetlen-; art-, büyü-; şidetlen-

güyç : güç, kuvvet

güyçli : güçlü, kuvvetli; sağlam, dinç, dayanıklı; zinde

güye : güve

güyme : oyala-, meşgul et-

güyz : güz, sonbahar

güyzek → *güyzemik*

güymezik : sonbahar...;

g. gavun : sonbahar kavunu

güyzer → *güyzemik*

H

- habar : haber
 hācat : ihtiyaç, zaruret
 hacı : hacı
 haçan : ne zaman; *hiç h.* : hiç bir zaman, aslâ
 hadıs : hadis
 hādīsa : hādise, olay
 hak¹ : gerçek, hakikat, doğru; haklılık
 hak² : *ol h.-da* : o hususta
 hakda → hakkında
 hakikat : hakikat, gerçek
 hakikı : hakikî
 hakkında : hakkında
 hāl : hal, durum, vaziyet
 halāl : helâl; ...-a/-e mahsus, -a/-e has
 halha : işte
 hālī : halı
 hālık : Tanrı, Allah
 halīpa : usta, üstat
 halk : halk, millet
 halka : halka, çember
 halkāra : milletlerarası
 halta : çuval, torba; kese
 halva : helva
 hām¹ : deri
 hām² : ham, olmamış
 hamir : hamur
 hān : han, hakan.
 hancar : hançer
 hanı : nerede; haydi, hadi
 hānım : hanım, bayan
 har : eşek
 har et- : saygısızlık et-, sayma-, hor bak-
 haray gözle- : yardım bekle-
 haraz : değirmen
 harbī : askerî
 harit : mal
 hārīla- : böğür-; anır-
 harp : harf
 harsal : kaba, tertipsiz
 hasā : sopa, değnek, asa
 hasāp : hesap
 hasāpla- : hesapla-
 hāsıl : ürün, mahsül
 hassa : hastalık
 hassalık : hastalık
 hat : mektup; yazı
 hatdā : hattâ; bile
 hātın : kadın; karı, eş
 hava : evet, tabii, elbette
 haya : hayâ, utanma
 hayal : ağır, yavaş
 hayalcıra- : yavaşla-, kuvveti azal-
 hāyat : avlu, duvarla çevrilmiş bahçe
 haybat : tehdit, gözdağı; tehlike
 hayık- : çekin-
 hayır : hayır, iyilik
 haysı : hangi
 hayvān : hayvan
 hazīna : hazine
 hebes : abes, boşuna, nâfile
 heder et- : çekin-
 hed'ye : hediye
 hek : kireç
 hekāya : hikâye
 hekik : kanarya
 helêk bol- : öl-; helâk ol-
 heley : kadın
 hem : bile, dahi, da, de
 hemme : bütün, hep, herkes
 heniz : henüz, daha
 heñ¹ : melodi, nağme; şarkı, türkü
 heñ² : küf
 heñnām : hayat, yaşayış, geçim; ömür, hayat
 hepde : hafta
 hepdesāyın : her hafta
 her : her, herkes
 hereket : hareket

hergiz : hiç bir zaman, asla
 hesel : bal
 hesret : hasret
 heşdek : iki hörgüçlü erkek deve
 het : had, sınır, derece
 heykel : heykel
 heyle : öyle
 hezil : ilgi çekici
 hezzet : saygı, hürmet
 hezzetle- : hürmet et-
 hê : olur, tabî, peki
 hêli : yeni, yakında olan; hâlen, şim-
 di
 hêzir : hazır; hâlen, hâlihazırda
 hêzirle- : hazırla-
 hızzat : hizmet
 hîç : hiç; *h. kim*: hiç kimse
 hîl : nitelik, keyfiyet, sıfat; çeşit,
 cins; böyle; *bu h.-de*: bu şekilde,
 böyle
 hîle¹ : hile, fesat, kurnazlık
 hîle² : hisse, pay
 hîlegêr : kurnaz
 hîn : in, hayvan yuvası
 hoca : hoca
 hocalık : ekonomi
 hocayın : sâhip
 hokgar : balıkçıl kuşu
 hol : o
 honha : işte
 hôr : zayıf, cılız, kuru
 horaz : horoz
 horluk : zayıflık
 hormat : hürmet, saygı
 horuk- : zayıfla-
 hossar : akraba, hısım
 hoş : hoş, (çok) iyi
 hoşamây : güler yüzlü, sevimli
 hovâ : hava
 hovâyı : boş, boşuna
 hovluk- : acele et-; çabuk davran-
 hovp : tehlike ; tehdit

hovut : deve semeri, havut
 höz : ceviz, koz
 hödür : ikram, ağırlama ;davet; teklif
 hökger- : sırtı hafifçe kamburlaş-
 hökümet : hükümet
 höves : heves, arzu, istek
 hudây : Allah, Hüdâ
 husit : cimri
 hüş : şuur; zihin, idrâk
 huvvâla- : ninni söyleyerek uyut-
 hücüm : hücum
 hüner : sanat, meslek
 hüvdüle- → *huvvâla-*
 hüvdi : ninni

I

ibâdat : ibâdet
 ibârat : ibâret
 ıgal : yağmur, yağış
 ıglân et- : ilân et-
 ihlâs : gayret, çaba, itina, özen; he-
 ves
 iktisâdı : iktisâdî
 ılga- : koş-, koşarak yürü-
 ılgav : koşu
 ılım : ilim; bilgi, malûmat
 ılımlı : geniş bilgili, kültürlü
 ılımsız : tahsili olmayan, câhil
 ılmı : ilmî
 inam : itimat, güven, inanma
 inan- : inan-, emin ol-, itimat et-
 inancañ : kolay inanan, safdil
 inanç → *inam*
 incal- : teskin ol,- yatış-
 inhâ : işte
 insân : insan
 insâniyet : insaniyet
 insâp : vicdan, insaf; doğruluk, ada-
 let
 ır- : ikna et-, inandır-
 ıra- : salla-, silkeleyip kımıldat-
 irâk : uzak

ırala- : salla-, sallandır-, ırgala-,
çalkala-
ıran- : sallan-, saısil-, ırgalan-
ırançıra- : bir müddet sallan-
ıs : güzel koku, rayiha, ıtır
ıs- : hareket et-, iş gör-, faaliyette ol-
ısga- : kokla-
ısgaş- : koklaş-
ısrıga : küpe
ıslı : kokulu
ısmanak : ıspanak
ısmaz : felç, inme
ısnış- : birbirine alış-
ıssı : sıcak; (mec.) çoşkun, ateşli
ışan- → *ınan-*
ışarat : işaret; imâ, imâlı söz
ışık : ışık
ışk : aşk, sevgi
ız : iz; eser; devam, arka
ızâ : ağır, sızı; azap, sıkıntı, ezâ
ızarla- : takip et-, arkasına düş-, izle-
ızla- → *ızarla-*

İ

iber- : gönder-, yolla-, sevket-
ibrîşim : ipek; ipekli
iç : iç
iç- : iç-
içâlı : casus
içaş : içkembe, kesilmiş hayvanın içi
içege : barsak
içeri : içeri, içeriye
içerik : içeriye
içgi : içki, içecek
içgîn : candan, samimiyetle, samimî
olarak
içigara : kötü niyetli
içiş- : birlikte iç-
içki : iç. içerki
içir- : içir-
içyân : akrep, çıyan
ide- : bekle-, gözle-

ideg : bakım, bakma, eğitme
idi → *ideg*
idet- : eğit-, terbiye et-, yetiştir-
ig : saf kanlı,
igde : içde
ige : eğe
igele- : eğele-
igen- : sızla-, sızlan-; homurdan-,
mırıldan-, sebepsiz yere çıkış-
igenç : sızlanma, yakınma
igle- : zayıfla-; cılızlaş-, sol-
ik : iç
ikara : mesafe, uzaklık, ara
ikel- : iki misline çık-, bir kat daha
art-
ikev : ikisi birden, iki kişi birlikte
iki : iki
ikilenç : bir kere daha, bir daha
ikibir : iki kişi birden, ikişer ikişer
ikinci : ikinci
ikindi : ikinci
ikindin : ikindileyin
il : halk, millet; millet, elâlem; ülke,
memleket, vatan
il- : iliş-, yapış-, tutun-
ilât : nüfus, ahali, halk
ilçi : büyükelçi, sefir
ildir- : ilikle-, bağla-,
ıldirevâç : elbise askısı, portmanto
ildirgiç → ıldirevâç
ileri : ileri
ilerik : ileriye doğru, ileriye
ilgençek : düğme, kopça, toka; çen-
gel
ilgiç : çengel
il-gün : il-halk, insanlar, adamlar,
halk, el-gün
il-halk → *il-gün*
ilik : düğme
ilki : ilk, başlangıç, başlangıçta, ön-
celeri
ilkinci : ilk, birinci, başta gelen

İLte- : bağla-, iliştir-	işdê : iştah
İmān : iman	İşeñir : aktif, gayretli, faal
imrik- : özenle bak-, üzerine titre-	işik : kapı
imrin- : can at-, hevesinde ol-, inan-, güven-, emin ol-	İşle- : çalış-
İN ¹ : genişlik, en	İşlet- : çalıştır-
İN ² : beden, gövde, vücut	İşlik : fiil
in- : in-	it : köpek, it
incik : incik, bacak	it ⁻¹ : dürt-, vur-, it-
inçe : ince	it ⁻² : götür-, götürüp getir-, gezdir-
inçel- : incel-	iter- : itir-, it-, dürterek ilerlet-
inde- : ara-, gel-, yokla-	ittirsek : itdirseği
indeg → <i>ideg</i>	iy- : ye-
İnder- : indir-	iydir- : yedir-, doyur-
indi : şimdi, bugün, hâlen	iyermen : obur, pisboğaz
ine : işte	iyim : yem
inelge : inme, iniş; iskele (tahtası)	iymiş : yemiş, meyva
ini : küçük kardeş	iyimit : yemek; yiyecek, gıda
ingi : fıtık	K
iñne : iğne	kāda : kaide, kural, kanun
iññên : çok, pek, gayet; oldukça, had- dinden fazla	kāgız : kâğıt
İR : erken; sabah erken	kak ¹ : kavun kurusu
İR- : yorul-, bıkm-, usan-, bez-	kak ² : su birikintisi
İRden : erken, erkenden, sabahleyin	kak- : kak-, çak-
İR-giç : ergeç	kaka : baba
İRi : iri, büyük	kanāgat : sabır; kanaat
irimtik : oldukça iri	kanda : nerede; nereye
irin- : üşen-, tembellik et-	kandan : nereden
irinceñ : üşengeç, uyuşuk, tembel	kānūn : kanun
iriñ : irin, cerahat	kāpır : kâfir, gâvur
irişme : yular	kāpıya : kafiye
iriz- : bıkm-, usan-, bez-; usandır-, bıktır-, bezdir-	karar ¹ : karar
İRki : sabahki, sabah erken olan	karar ² : sabır, kendine hâkim olma
irmezek : yorulmaz, yorulmak nedir bilmez	karz : borç
İRü-giç : ergeç	kaşık : kaşık (kitap dilinde)
isle- : iste-, arzu et-, dile-	kāyıl : râzı
iş : iş, çalışma	kazā dol- : eceli gel-, öl-
iş- : bük-, ör-	kāzı : kadı
işceñ : becerikli, pratik, maharetli	kebāp : kebap
	kebelek : kelebek
	keber : pırasa
	kebûter : güvercin

- keç : inatçı
keçe¹ : keçe
keçe² : keçe → *kîz*
kekirdek : gırtlak, hançere
kekirdevük → *kekirdek*
kel : kel
kelem : lahana
kelev : boynuz
kelle : baş, kelle, kafa
kelpeze : kertenkele
kelte : kısa
kem : az, eksik, noksan
kemçilik → *kemlik*
kemelt- : eksilt-, azalt-, küçült-
kemlik : eksiklik, yetersizlik
kempir : ihtiyar kadın
kemrısgal : talihsiz, bahtsız
kendir : kendir, kenevir
kent : köy
kentlevük : damak
kep- → *kepe-*
kepderi : güvercin
kepe- : kuru-
kepek : kepek, kalbur kalıntısı
kepen : kefen
kepet- : kurut-
kepgir : kevgir
ker : sağır
kerem¹ : kere, defa
kerem² : gönül yüceliği, âlicenaphk,
kerem; merhamet
keren : defa, kere
kerk : gergedan
kerleç : ağır işiten
kerpiç : kerpiç, tuğla
kerri : ağır, ağır işiten
kert- : 1. kert-, kertik aç- 2. ke-
mir-
kerven : kervan; kabile; sürü
kes- : kes-
kesek : top, parça, toprak keseği
keseki : yabancı; başkasının, baş-
kasına âit
kesel : hastalık, illet, maraz
keselhâna : hastane
kesev → *kesevi*
kesevi : ateş kancası, köseği
kesgin : keskin; çok şiddetli
kesgir : çok keskin
kesil- : kesil-
kesmezek : kör, kesmeyen
kesp : meslek
ketek : kümes
keyik : ceylan
keyp : keyif
kê : kâh
kêbiri : bazısı, hepsi değil, biri
kêdi : kabak
kêkele- : gıdakla-
kêkilik : keklik
kên : çok, fazla
kêr : meslek
kêrxâna : işletme, müessese, fabrika
kêse : kâse
kêşge : keşke
kêşir : havuç
kête : bazen, zaman zaman, arasına
kêyin- : sızlan-, yakın-, yan-
kıl- : kıl-, yap-, et-
kiryânat kıl- : hıyanet et-
kîn : zor, güç, çetin
kînal- : güçleş-, zorlaş-, çetinleş-
kînçilik : zorluk, güçlük
kırk : kırk
kırkayak : kırkayak
kıssa : nesir
kıyâmat : kıyamet; felâket, büyük
belâ
kibi : gibi
kibit : omuz
kiçel- : küçül-
kiçi : küçük, ufak
kiçicik : küçücük

- kiçigövünli : alçakgönüllü, mütevazî
 kiçilik : küçüklük
 kileñ : hepsi, baştan başa, tamamen
 kilik → *kilt*
 kilt : çengel; sürme, sürgü, kilit
 kim : kim
 kimdir : biri, birisi
 kimin : gibi
 kimse : biri, bir kimse
 kine : kin, garaz
 kir : kir, pislik
 kirey : kira
 kirış : kirış
 kirle- : kirlen-, pisen-, kir tut-
 kirpi : kirpi
 kirpik : kirpik
 kirpikmen : uzun, gür kirpikli
 kirşen : toz ; toz tanesi
 kise : cep
 kişen : zincir, köstek
 kişi : insan; kişi
 kişne- : kişne-
 kişneme : kişneme
 kişneyiş : kişneyiş
 kitāp : kitap
 kitāphāne : kütüphāne
 kiz : keçe
 kok : pis koku
 koka- : pis kok-
 kov- : kov-, kovala-
 kovala- : kovala-, takip et-; kov-
 kovgı : takip, izleme
 kovgucu : takip eden
 kovum : akraba
 kovum-garındaş : akrabalar
 köce : göce
 köce- : bağını bağlayıp sık-
 köci : bağ, sicim, kaytan
 köçe : cadde, sokak
 kök¹ : kök
 kök² : şen, neşeli, şakrak
 köl : göl
 kölçe : su birikintisi
 kölege : gölge
 kömek : yardım; *tiz k.*: ilk yardım
 kömekçi : yardımcı
 kömekleş- : yardımlaş-
 kömelek : mantar (bitki)
 kömür : kömür
 köne : eski; ihtiyar, koca; kart; eski,
 görüp geçirmiş
 könel- : eski-, yıpran-
 köñül : gönül
 köp : çok
 köpçülük : kitleler; insanlar; halk
 köpek : erkek köpek
 köpel- : çoğal-, art-
 köplenç : ekseriya, çoğu zaman, çok
 defa
 köplük : çokluk, ekseriyet
 köpre- → *köpürcikle-*
 köpret- : köpürt-
 köpri : köprü
 köpük¹ : köpük
 köpük² : kapık
 köpün : kefen
 köpürcik : köpük
 köpürcikle- : köpür-
 köpürciklet- : köpürt-
 kör : kör; cahil, bilgisiz
 köre- : alevlen-, tutuş-, tutuşup yan-
 köreken : damat, enişte
 köriçege : apandis; kör barsak
 körpe¹ : küçük, en küçük
 körpe² : küçük döşek
 körsıçan : köstebek
 köse : köse, sakalı çıkmayan
 köse- : üt-, tüylerini yak-
 köşeş- → *köşeşdir-*
 köşeşdir- : teskin et-, yatıştır-
 köv- : kaz-, eş-, oy-
 kövek : çukur, oyuk, kovuk
 kövüş : kundura, iskarpin
 kövze- : kabuğunu çıkar- (ayıkla-)

köy : düşünme, düşünce, fikir
köy- : yan-
köydür- : yak-
köymet : hediye; düğüne götürülen yemek
köynek : gömlek
köyük : yamık, yanmış
köyüş : yanış, yanma
köz : kor, köz
kuvvat : kuvvet
kuyaş : güneş
küde : dokurcun, tımaz
kükrek : göğüs
kükürt : kibrit
kül : kül
külbe : kulübe
küle : kuyruğu kesik
külem → *barmak*
külün : kazma; külünk
kümüş : gümüş
kümüşleş : gümüşi, gümüşi
küneck : köşe, bucak
künci : susam
künc → *küneck*
künde¹ : karasaban
künde² : pranga, kelepçe
küñrült : donuk, mat
kürse- : ansızın gir-, zorla gir-, hızla dal-, baskın yap-
kürsi : koltuk (mobilya)
kürüm : in, yuva
küşt : satranç
küt : yığın, küme; top
kütek : kör, küt (msl. bıçak)
kütel- : körlen-, körleş-
küti : kalın; cüsseli, cesametli
küy : düşünme, düşünce, fikir
küyki : kambur
küylen- : düşün-, tasarla-
küyse- : arzu et-, iste-
küyze : güğüm, testi

L

lābır : gemi demiri
labız : ses tonu, melodi, nağme
lāçın : doğan, şahin
lagnat : lânet
lagşa- : eski-, yıpran-
lāl : dilsiz
lakgı : geveze, çenebaz, çalçene
lapla- : alev alev yan-
lay : kil
lāyık : lâyık
lāzım : lâzım
lebiz : vaat, yemin, ant
lecik- : halsiz düş-, çok yorul-
leglek : leylek
leñkebüt : örümcek
leñneç : yengeç
leş : leş, ceset
lovla- : tutuş-, alev al-

M

maçca : hayvan tersi
maçı : dişi eşek (yavrulamış)
maddi : maddî
magdan : maden
mağşar : mahşer
magta- : öv-, methet-
magtan- : övün-
magtanç : övüş, övgü
makāla : makale
maksat : maksat, gaye
māl : davar, hayvan(lar), mal, büyük baş hayvan; mal, mülk
māma¹ : anneanne
māma² : çiçek hastalığı
māmla : gerçek, hakikat; doğruluk, haklılık, hak, adalet
manat : Ruble
mānī : mânâ, anlam
maña : bana
mañız : iç, öz; mânâ; netice
mañlay : alın; karşı, karşısı

- mañlaylak : geniş alınlı
mañnal : kosa, tırpan, orak
maslahat : öğüt, nasihat, tavsiye,
akıl
maşgala : aile
maşın : makina
matā : dokuma, kumaş, mensucat
matal : bilmece
māvar- : mavileş-, morar-; (deniz)
mavi görün-
māvı : mavi
māvumtıl : mavimtırak, maviye ya-
kın
māvut : çuha
may¹ : an, lahza, çok kısa zaman
may² : mayıs ayı
māyıl : mâil, meyilli
maymık : eğri, yamuk; aksak, topal
maymın : maymun
mazāristān : mezarlık
mazī : memnuniyet, hoşnutluk
mazmūn : muhteva; içindekiler
me : al!
medeniyet : kültür
medet : destek, yardım
meger : belki, muhtemelen, herhalde
megerem → *meger*
mekān : mekân, yer, yurt
mekdep : mektep, okul
mekecin : dişi domuz (yavrulamış)
mekge : Mekke
mekgecöven : mısır
mekir : kurnaz, sinsî, hilekâr
mellekçi : kendisi için ekilmek üzere
verilen yeri olan
memmer : minber
men : ben (1. şahıs zamiri)
menek : benek, leke
meniñ : benim; *m. kakam* : benim
babam
men-menlik : kendini büyük görme,
kibir
meñ¹ : (yüzdeki) ben
meñ² : uyuşturucu
meñiz : beniz, yüz, çehre
meñli : benli
meñze- : benze-
meñzeş : benzeyiş
meñzeşlik : benzerlik
meñzet- : benzet-
merdem → *mert*
merdemsî → *mert*
merdivan : merdiven
merkez : merkez; orta
mermer : mermer
mert : cesur, yürekli, cesaretli
meselem : meselâ
meslek : bir şeye olan inanç, fikir,
görüş
meslik : boş durma, tembellik, avere-
lik
meydan : meydan, alan, saha
meymire- : uyukla-, ımızgan-, pi-
nekle-
mêde : mide
mêhnet : kocaman, muazzam
mêlim : tanıdık; belli, bilinen
mêtêç : muhtaç, ihtiyaç sahibi, yok-
sul
mêz : bez, gudde, beze
mıdām : her zaman, hep, dâima, de-
vamlı olarak, ebediyen
mıh : çivi
mıhmān : misafir
mıhmānçıl → *mıhmānsöyer*
mıhmānsöyer : misafirperver
mılâyım : hoş, tatlı; sıcak, samimi,
içten
mıltık : tüfek
mınāsîp : değer, şâyân, lâyıf
mısāl : misal, örnek
mış-mış : söylenti, şaiya, rivayet
millet : millet
mināra : minare

minnet : sitem, serzeniş; başa kakma
 minnetli : minnettar, müteşekkîr
 mîrās : miras
 mîs : bakır
 mîve : meyva
 mōla- : böğür- (inek)
 mōlla : molla (hoca)
 mōncuk : boncuk, kolye, gerdanlık
 mōr : mor
 mōrı : baca, şömine
 möcek : kurt (vahşi hayvan)
 möçber : hacim, miktar
 möçük- : çarparak yaralan-, bir yerini çarparak yarala-
 möhlet : müddet, süre, mühlet
 möhüm : mühim
 möhür : mühür
 mön : kolay inanan, sâf
 möññür- : böğür-
 mör-möcek : haşere, böcekler
 mövce- : kabar-; köpür- (deniz)
 mövsüm : mevsim
 mövsümleyin : mevsim boyunca, bir mevsimde olan
 mugallım : öğretmen, muallim
 mukdār : miktar
 mūm : bal mumu
 munça : o kadar, bu kadar, onca, bunca
 munda : burası, burada
 mundan : bundan
 muni : bunu
 munuñ : bunun
 muña : buna
 murt : bıyık
 murtlak : uzun, gür bıyıklı
 musāpır : yabancı, gezmeğe gelen
 muskullak : adaleli, kasları iri ve kuvvetli
 muvāpık : değer, şayan, lâyıku/uygun, muvâfık

muzd : mükâfat
 müçe : hacim; kaplam, şumul; ölçü, miktar, meblağ
 mümkin : mümkün
 mün- : bin-; üzerine çık-
 müñ : bin (1000)
 müñkürlik : şüphe, şüphencilik
 müñüş : biniş, binme
 Müsür : Mısır
 müşderi¹ : müşteri, alıcı
 müşderi² : jüpiter
 müşgîl : zor, müşkül, çetin, zahmetli
 mütrük : kene, sakırğa
 müyn : çekingenlik
 müynürge- : çekin-

N

nāçār : naçar, âciz, çaresiz
 nādān : câhil
 nādānlık : câhillik
 nagış : nakış, motif, desen
 nahar : yemek, yiyecek
 nāl : nal
 nāmārt : korkak, ödleik
 namāz : namaz; *n. oka-* : namaz kıl-
 nāmıs : namus, şeref, haysiyet
 nāmıscañ : haysiyetli, şerefli, namuslu
 nān : ekmek
 nār : nar
 narpız : nane
 ne : ne
 nebis : tamah, tamahkârlık, menfaatperestlik
 nebisceñ : haris, menfaatperest
 nebit : petrol, gaz yağı
 neçcār : marangoz
 nemicire- : nemlen-, ıslan-
 nem : nem, su, rutubet, yaşlık
 neneñ : nasıl, ne şekilde
 nep : kâr, kazanç

nepes : nefes	O
neşihat : talimat; nasihat, öğüt	o : o
nesil : nesil	ōba : köy
neşe : narkotik, uyuşturucu madde; neşe, keyif	ōbadaş : köydeş, köylü
netice : sonuç, netice	ōcak : ocak; (mecaz) kaynak, merkez
neyle- : neyle-, ne yap-	ōduk- : kız-, hiddetlen-, öfkelen-
nê : nasıl, ne	ōdun : odun
nêbelli : bilinmeyen, meçhul, belirsiz	ōdunçı : oduncu, odun hazırlayan
nêçe : kaç, ne kadar, nice	oglan : oğlan, çocuk
nêcüre → <i>nêtüysli</i>	ogrı : hırsız
nêhili : (<ne + hayli) ne gibi	ogrın : gizli, gizlice
nême : ne; <i>n. bolsa bolsun</i> : ne olursa olsun	ogruluk : hırsızlık
nêt- : nê yap-	ogşa- : benze-
nêtüysli : nasıl, ne şekilde, ne gibi	ogul : oğul, erkek evlât
nêz : naz, cilve	ogulsız : çocuksuz
nêzik : nâzik; ince; kolay kırılan	ogurla- : çal-, hırsızlık yap-
nêziksire- : nazlan-, cilvelen-, kı- rıt-; kapris yap-	ogurlık : hırsızlık, çalma
nêzirge- : naz yap-, nazlı ol-	ok : ok; mermi
nıgma : nağme, melodi	oka- : oku-
nıgta- : altını çiz-, açık bir şekilde göster-, vurgula-	okât- : okut-
niçik → <i>neneñ</i>	okalga : okuma odası
nikâ : nikâh, evlenme	ok-dêri : cephâne
nîrden : nereden	okıcı : okuyucu, okur
nîrede : nerede	okla- : at-, fırlat-; mermi koy-
nîre : nere, neresi; nereye	oklav : oklava
niyet : niyet; kasıt, hedef, amaç	okudıcı : öğretmen
nōbat : sıra, nöbet	okuv : okuma, tahsil, öğrenim
nogta : yular	okuvçı : öğrenci, talebe
nohut : nohut	okuv-yazuv : okuma yazma
nokat : nokta	ol : o
novrūz : nevrüz	olar : onlar
nōyba : fasulye	olca : ganimet
nūr : ışık, nur	oltañ : ayakkabı altına yapıştırılan deri
nusga : örnek, nümune, mostra; kop- ya, suret	omça : ağaç kütüğü, kütük
	ompa otur- : halsiz düş-, kuvvetten düş-, zayıfla-
	omur- : kopar-; kır-
	omuz : omuz
	omza- : ileri hareket ettir-, öne it-
	on : on (10)

- onuñ : onun
 oñ : mesut, mutlu; başarılı, doğru, iyi
 oñ- : idare et-, yap-, et-; muvaffak ol-, iyi geçin-, rahat yaşa-, sonuç ver-, başarı kazan-, elden gel-
 oña : ona
 oñat : iyi, güzel, münasip, uygun
 oñay → *oñaylı*
 oñaylı : rahat, uygun
 oñla- : takdir et-, tasvip et-; ona-, doğru söyle-
 oñlı : iyi, hoş, uygun, güzel
 oñluk : selâmet, esenlik
 or- : biç- (ekin)
 ora- : sar-, dola-
 orak : orak
 orâza : oruç; *o. tut-* : oruç tut-
 orramsı : sefih, ahlâksız, azgın
 orta : orta
 orta-mıyâna (orta-miyân) : orta boylu
 ortancı : ortada, arada olan
 orul- : biçil- (ekin)
 orun : yer, mahal, mekân
 os- : bekle-, um-, düşün-, san-; say-
 hesapla-, itibara al-
 osal : muhtemel, olabilir
 osallık : imkân, olabilirlik
 ot¹ : ot; yem
 ôt² : ateş, od
 ota- : zararlı otları ayıkla-
 otag : oda
 otar : otlak, mera
 otar- : otlat-
 otla⁻¹ : otla-
 ôtla⁻² : yak-, tutuştur-
 otur- : otur-
 otura : felçli, kötürüm
 oturgıç : oturacak şey (tabure, sandalye v.s.)
 oturiş- : yavaş yavaş yerleş-; birlikte otur-
 oturt- : diz çöktürtüp otur-; ek- (bitki)
 otuz : otuz
 otuzuncı : otuzuncu
 otuzluk : otuzluk
 ov- : ov-
 ovadan : güzel, şirin; zarif, şık
 oval : evvel, daha önce(leri)
 ovâz : ses, sadâ; melodi, nağme; avaz
 ovkala- : ovala-
 ovlak : oğlak, keçi yavrusu
 ovmaç : ovmaç, bir yemek çeşiti
 ovnuk : ince, ufak, küçük
 ovuç : avuç
 ovurt : avurt; ağız
 ovuz : ağız sütü
 öy¹ : düşünce, fikir
 öy² : çukurluk, çukur
 öy- : oy-
 oyar- : uyandır-
 oyat- → *oyar-*
 öyla- : farzet-, tahmin et-, : zannet-, düşün-, san-
 öylan- : düşün-, farzet-
 oyna- : oyna-
 oymak : dikiş yüksüğü
 oynavâç : oyuncak
 oyun : oyun
 oyuncak → oynavâç
 oz- : geç-, geride bırak-
 ozal : daha önce, daha evvel; önceleri
 ozan : şarkıcı, ses sanatkârı

Ö

- öç : iç, intikam
 öç- : sön-
 öçür- : söndür-
 öde- : 1. bir şeye lâyük iş yap- 2. öde-, masrafını karşılamak
 ödel- : öden-
 ökce : taban; ökçe
 ökde : usta, mâhir, becerikli, eli uz

- ökün- : 1. acı-, merhamet et- 2. pişman ol-, nedamet getir-
- ökünç : esef, teessüf; pişmanlık
- öküz : öküz, boğa
- öl : ıslak, nemli
- öl- : öl-
- ölcer- : hafif nemlen-
- ölçe- : ölç-
- ölçeg : ölçü
- ölçegiç : ölçü âleti
- ölçeyiş : ölçme, ölçüş
- öldür- : öldür-
- ölemen : ateşli, ihtirashı, düşkün, müptelâ
- öli : ölü
- ölinçê : ölünceye kadar, hep
- ölüm : ölüm, ecel
- ömür : ömür, hayat; ö. sūr- : yaşa-
- ön- : doğ-, meydana gel-, ürün ver-, bit-
- önde- : ne yapacağını bildir-, haber ver-
- önüm : mahsul, ürün
- öñ : ön, ön taraf; -den ö.; -den önce
- öp- : öp-
- ör tur- : ayağa kalk-, yerinden kalk-
- ör⁻¹ : ör-
- ör⁻² : büyü-, bit-, yetiş-
- ördek : ördek
- örên : çok, fazla
- öri : mera, otlak
- örk : ip, bağ
- örkle- : bağla-
- örküç : hörgüç
- ört- : ört-
- örte- : ıstırap çektir-, üz-, azap çektir-
- örtünce : pelerin, harmani
- örüz- : ürküt-
- ös⁻¹ → övüs-
- ös⁻² : büyü-; bit-, yetiş-
- ösdür- : büyüt-, yetiştir-
- ösgür : çabuk büyüyen, çabuk yetişen
- ösümlük : bitki, nebat
- ösüntgi : sürgün
- öt : öd, safra
- öt- : geç-, tesir et-, işle-
- öte : pek, çok, gayet
- ötegçi : gelip geçen, yolcu
- ötelge : geçit
- ötgür : keskin
- ötgüsiz : affedilmez, bağışlanmaz
- ötmez : kör, küt, kesmeyen
- ötmüş : geçmiş, mâzi
- ötri : ötürü, dolayı
- ötür- : geçir-
- öv- : öv-, methet-
- övey : üvey
- övgi : övgü, medih, sitayiş
- övrân : defa, kere
- övre- : öğren-
- övence : acemi; yeni öğrenen
- övre- : alış-, benimse-, birbirine ısın-
- övret- : öğret-
- övün- : övün-
- övünç : övünme, kendi kendini methetme
- övr- : çevir-, döndür-, evir-
- övüs- : es-, hafiften es-
- övüşgin : esme, esinti, yel
- övüşgin → övüşgin
- övüt : öğüt
- öy : ev
- öycük : yuva, ocak
- öyer- : ever-
- öyke : öfke, güceniklik, dargınlık; hakaret
- öykele- : gücen-, darıl-, hatırı kal-
- öyken : akciğer
- öykün- : taklit et-
- öyle : ögle
- öylen : öğleyin

öylen- : evlen-
 öylenmedik : bekâr
 öyt- : zannet-, san-, tahmin et-
 öz : kendi; öz, asıl
 özbaşdak : müstakil, kendi başına
 buyruk; kendi kendine
 özen : öz, iç; göbek, etli kısım
 özge : başka, diğer, öteki, öbür; baş-
 kasının, yabancı
 özger- : değiş-, başkalaş-
 özgert- : deęiştir-

P

pácıga : facia
 pādımān : sığır çobanı
 pagta : pamuk
 pāl : fal
 palān → *pılān*
 palav : etli pilāv
 pālçı : falcı
 palçık : kil, balçık; pislik, çamur
 palta : balta
 pāmık : pamuk bitkisi
 parāhat : huzurlu, sâkin, sessiz
 parh : fark
 pātışā : padişah
 pāy : pay, hisse
 paya : mesnet, destek, dayak
 pāytagt : başkent
 pelek : gök, semâ; felek, kader
 peleñ : kaplan
 penşenbe : perşembe
 pent : nasihat
 perde : perde
 peri : peri
 perişde : melek
 perezent : çocuk, yavru, bebek
 pes : alçak, basık, düşük, aşağı
 pesel- : in-, düş-, eksil-
 peşen : fişek kovanı
 peşev : idrar, sidik
 petir : mayasız ekmek

petiş : boğucu, bunaltıcı (hava)
 peydā : fayda
 peydālan- : kullan-, faydalan-
 pêhim : akıl, fikir; sağduyu
 pêki : ustura
 pêl : niyet, maksat, tasarı, fikir
 pêlvān : pehlivan
 pêsgel : mânî, engel
 pıçak : bıçak
 pīgamber : peygamber
 pılān : filan
 pıntık : fındık
 pışbāga : kaplumbağa
 pışırda- : fısılda-
 pıyāda : yaya
 pidā : fedâ olan, kurban
 pikir : fikir
 pikirlen- : düşün-
 pil¹ : fil
 pıl² : bel, kürek
 pile : koza
 pis : fena, kötü, pis, iğrenç
 pisint : dış görünüş
 pişik : kedi
 piti¹ : tencere
 piti² : etli, nohutlu bir yemek
 polat : çelik
 porsa- : pis kok-, leş gibi kok-
 pos : pas
 posla- : paslan-, pas tut-
 possun : kürk (manto)
 pūç : boş, mânâsız, saçma (söz)
 pudak : filiz, sürgün
 pukarā : fakir, fukara
 pul : para
 pulsuz : parasız
 pursat : zaman, vakit, fırsat
 puşmān : pişmanlık
 pür : ağacın dal ve yaprakları
 pürk- : fışkır-

R

râhat : sükûnet; asayiş; itidal; rahat
rakîp : rakip, hasım, düşman
rast : doğru, hakikî
râzı : hoşnut, memnun; rıza, kabul;
mutabık
rehim : merhamet, acıma
remezân : ramazan
reñk : boya, renk
rêhnet : saadet, mutluluk
bahtiyarlık : refah, memnuniyet, hoş-
nutluk
rısgal : hisse, nasip
risk → *risgal*
rovâç : revaçta olan
rovâyat : rivayet, efsane
rûh : ruh; maneviyat; *r. -dan düş-*: ce-
sareti kırıl-; bez-
rûhı : ruhî, manevî, fikrî

S

sâba- : bit-, tüken-
sâbın : sabun
sabır : sabır
saç¹ : saç
sâç² : tava
saç- : ek-, tohum at-; saç-
saçlak : gür saçlı
sadaga : kurban
sadaka : sadaka
sadap : sedef
sadranc : satranç
sag¹ : sağlam, sıhhatli
sag² : sağ (taraf)
sâgat¹ : saat
sagat² : sağlam, sıhhatli
sagatlayın : her saat başında, her saat
sagdak : okluk, sadak
sagımcı : hayvan sağıcı
sâgın⁻¹ : hayal et-
sâgın⁻² : hayvanı kendisi için sağ-

sâgıncıra- : acele etme-, fazla kal-,
ağır davran-, gecik-
saglık : sağlık, sıhhat
sahâvat : cömertlik
sahî : cömert, eli açık
sahîpa : sayfa
sahîpalayın : sayfa sayfa
sahîsıra- : cömertlik göster-
sak : uyanık, gözü açık
sakartorsuk : porsuk
sakav : keke, kekeme, pepe
sakçı : muhafaza eden, bekçi
sakga : hemen, derhal, birden
sakgal : sakal
sakgallak : gür sakallı
sakın- : kekele-
sakırtga : kene, sakırğa
sakla- : sakla-, muhafaza et-; gizle-
sâl : sal
sal- : yap-, kur-, içine koy-, yer-
leştir-
sala : s. *sal-*: daniş-, fikrini al-
salâm : selâm; merhaba
salâmat : sağlam, sıhhati yerinde, esen
sâlgım : serap
salgıt : haraç; vergi
salıhatlı : nâzik, nezâket sahibi
salkım : salkım
salkın : serin, soğuk
sallah : bekâr
sallan- : in-, alçal-, eğil-, düş-, baş
eğ-
sallançak : salıncak
salpı : aşağı sarkan, sarkık
sâman : saman
sâmanhâna : samanlık, saman am-
barı
samır : samur
samra- : şuurunu kaybetmiş halde
sayıkla-, abuk sabuk konuş-
sân : sayı

- sân- : san-, zannet-, hesapla-, düşün-, tahmin et-
- sāna- : say-
- sanca- : sancı-
- sancı : sancı, kulunç
- sanç- : sok-, batır-, iğnele-
- sandal : örs
- sāndaş : sayıca eşit olan
- sandırakla- : (tir-tir) titre-
- saña : sana
- sap¹ : sap
- sāp² : saf, temiz, hâlis
- sapak¹ : ders
- sapak² : iplik
- sapalak : hile, düzen; kurnazlık
- sapan : sapan
- sapança : tabanca
- sar : sığırçık
- sara- : sar-
- sargar- : sarar-
- sargıt : vazife, iş; sipariş; öğüt, tavsiye
- sargılt : sarımtırak
- sāri¹ : sarı
- sāri² : taraf
- sarımsak : sarımsak
- sarımtıl → *sargılt*
- sarıyag : eritilmiş yağ
- sark- : damla-, damla damla ak-, sız-
- sarkındı : yemek artığı
- sarkıt : *sarkındı*
- sarna- : mırıldan-
- sat- : sat-
- sataş- : rastla-, buluş-, görüş-
- satın al- : satın al-
- satuv : satma, satış
- sāvçı : (profesyonel) dünürücü
- say : sığ, derin olmayan
- say- : hesapla-, say-
- sāya : gölge, gölgelik
- sayak : serseri, avare, ipsiz
- saygıç : yay, keman yayı
- sayhallaş- : yavaşla-, azal-
- sayı : iri, büyük
- sāyı → *sāyın*
- sāyın : *günsāyın* : her gün
- sayla- : seç-
- saylantgı : en iyi, daha iyi, seçme, güzide
- saylav : seçim, seçimler
- sayra- : öt- (kuş hk.)
- sayrı : yabancı
- sebet : sepet
- sebêp : sebep
- seç- : dağıt-, serp-, saç-
- seçme : saçma, yuvarlak kurşun tanesi
- segsen : seksen
- sekil : seki; at, keçi gibi hayvanlarda dize kadar olan beyazlık
- sekiz : sekiz
- selçen : seyrek
- selki : pasaklı, çapaçul; itinasız, özensiz
- selle : sarık
- semiz : şişman, yağlı, semiz
- semre- : şişmanla-, semizle-
- sen : sen
- senāgat : sanayi, endüstri
- sende sende
- senden : senden
- seniñ : senin
- seniñçe : sence, sana göre
- señrik : burnun kökü; kum tepeleri
- sep- : saç-, serp-
- ser : baş, kafa; istek, arzu
- ser- : ser-
- serçe : serçe
- sere¹ : daha iyi, daha güzel, en iyi
- sere² : sere
- serencām : teçhizat, takım
- seresāp : ihtiyatla, ihtiyatlı olarak; incitmeden
- seret- : bak-, seyret-

- sergin : serin, soğuk
 serhet : sınır, hudut, serhat
 serhetdeş : sınırdaş
 serin → *salkın*
 serke : yaşını geçmiş enenmiş teke
 serme- : el ile yokla-, kontrol et-
 sermele- : el ile yokla-, kontrol et-
 servi : servi
 ses : ses
 sesli : sesli
 set : âdet (alışkanlık); kötülük
 setil : kova
 setir : satır (yazıda)
 seyrek : seyrek
 sêhrâ : step, bozkır
 sıçan : sıçan, fare
 sıçra- : sıçra-
 sıdırt- : sıyrık yap-, bir şeyde derin
 çizikler yap-, sıyr-
 sığ- : sığ-
 sığdır- : sığdır-
 sıgır : inek; s. *süydi* : inek sütü
 sıgır¹ : ıslık çal-
 sıgır² → *sığdır*-
 sık : sık
 sık- : ez-, sık-, bas-, sıkıştır-
 sıkman : beyaz peynir
 sıl- → *süpür*-
 sıla- : saygı göster-, hürmet et-
 silag : saygı, hürmet, ihtiram; mü-
 kâfat
 sılaş- : karşılıklı saygı göster-, hür-
 met et-
 sımğilt : pembe
 sın : kontrol, gözden geçirme
 sın- : kırıl-, parçalan-
 sına : sine, beden
 sına- : dene-, sna-, kontrol et-
 sınağ : tecrübe, deneme, deney
 sınçga- : oy, eş-, kaz-
 sınçgılavuk : hıçkırık
 sındır- : kır-, parçala-
 sınığ : kırık
 sınıp : sınıf
 sınıpdaş : sınıf arkadaşı, aynı sınıfta
 okuyan
 sıpâl : saman
 sıpâyı : terbiyeli, edepli, nazik
 sıpâyıçıl : terbiyeli, edepli, nâzik
 sır : sır
 sîr- : sıyr-, sil-
 sıra¹ : es-, üfle-, savrul-
 sıra² : vur-, kamçıla-
 sırça : mine, emaye
 sırdaş : sırdaş
 sîrik : sîrik
 sîrik- : ak-, dökül-, akıp dökül-
 sîril- : silin-
 sîrkav : hasta; bozuk, kötü
 sırt : sırt, arka (kısım)
 sırtar- : sırt-,
 sırtlan : sırtlan
 sıy : etek (giyeceklerin eteği)
 sıyâ : yazı mürekkebi
 sıyâbaşgıç : kurutma kâğıdı
 sıyâhat : seyahat
 sıyak : muhabbet çiçeği, rezede
 sıyâsat : siyaset
 sız¹ : sız-
 sız² : sez-
 sızgır- → *duygur*-
 sızla- : sızla-
 sızlavuk : sivilce; çiban
 sîl : sel
 silk- : silk-, sars-
 silke- → *silkele*-
 silkele- : silk-, silkele-; salla-, tu-
 tup silk-, tutup çek-
 silte- : kuvvetle silkele-
 sîm¹ : tel
 sîm² : iltihap, yangı
 sîmâp : civa
 sıñ- : hazmedil-; (içine) sin-; nüfuz
 et-

- siñdir- : hazmet-
siñe : s. -e seret- : dikkatle incele-
siñek : sinek
siñnil : siğil
sirke¹ : sirke, bit yumurtası
sirke² : sirke
sişenbe : salı
siy- : işe-
siydik : sidik, idrar
siydir- : išet-
siz : siz
sōca- : sık sık nefes al- (solu-)
sog- : damlayarak ak-; devamlı uzun
ses çıkar-
sogan : soğan
sogangül : zambak
sogāp : sevap, iyilik, hayır
sogulcan : barsak solucanı
sogur- : çekip al-, çekip kopar-
sok- : sok-
sokı : havan
sokur : kör
söl : sol
sol- : sol-
solak : kolay solan
solgun : soluk, solgun
soltān : sultan
soluk : soluk, solmuş
sona : yaban ördeği
sonar : çayır, çayırılık
soñ : sonra; son, devam; arka; *giden s.* :
gittikten sonra
soñkı : son, en yeni
soñra : sonra
sōpı : sofı
sōpulık : sofunun işi, sofuluk
sor- : em-, sömür-
sōra- : sor-
sōrag : soru, sual
sōrguç : kurutma kâğıdı
sov- : harca-, sarfet-; başından sav-,
atlat-, sıyrıl-, yakayı kurtar-
sova- : soğu- (hava hk.)
soval : sual, soru
sovat : okuma, yazma
sovat- : soğut-
sovath : okuryazar
sovatsız : okuma yazma bilmeyen,
câhil
sovgat : hediye, armağan
sovguç : *yıldırım s.* : paratoner
sovuk : soğuk
sovur- : (hafiften) es-; savur-
soy- : soy-; kes- (msl. koyun); talan
et-
soyka : elbise
soz- : döv- (metal hk.); uzat-, çek-
sozul- : uzan-
söbük : taban
sög- : söğ-, küfret-
sögünç : söğme, söğüş
söhbet : sohbet, konuşma, hasbihal
sök- : sök-
sökül- : sökül-
söküntçi : sökülmüş yüz (elbise)
sölite : beceriksiz
söltük → *sölite*
sön- : sön-
söndür- : söndür-
söndüril- : söndürül-
sövdek : sütleğen
söveş : savaş, muharebe, cenk
söveş- : savaş-, harbet-
sövün- → *söyün-*
sövüt : söğüt
sövdā : ticaret, alışveriş
söy : sebep
söy- : sev-
söydür- : sevdür-
söyenç → *söyget*
söyget : dayanak, destek
söygi : sevgi, aşk, sevda
söygülü : sevgili
söyle- → *sözle-*

- söyül- : sevil-
- söyün- : sevin-, memnun ol-
- söyündür- : sevindir-, memnun et-
- söyünç : sevinç
- söz : söz; *atarlar s.-i* : atasözü
- sözle- : konuş-
- sözlem : cümle (*dilbilgisi*)
- sözlen- → *geplen-*
- sözlük : sözlük
- sugun : geyik, maral
- sūrat : resim; fotoğraf; şekil
- sūratçı : ressam; fotoğrafçı
- sūratkeş : ressam
- sus : kuvvetsiz, zayıf, hafif
- susak : tahta kova
- suv : su; *mīve suvı* : meyva suyu
- suva- : siva-
- suvag : siva
- suvagçı : sıvacı
- suvamay : tamamen, baştan başa, tamamıyla
- suvar- : sula-; içir-
- suvastı : denizaltı, sualtı
- suvcar- : azar azar sulan-, su çıkar-
- suvcuk : yavan tatlı, yavan tatta
- suvli : sulu
- suvluluk : sululuk, sulu olma
- suvsa- : susa-
- suvsuru- : susuzluk çekmeye başla-, biraz susa-
- suvsuзluk : susuzluk
- suvuk : sıvık, sıvı, mâyi
- sübse : süpürge
- süle : yulaf
- sülekey : tükürük, salya
- sülgün : sülün
- süm- : sokul-, gir-
- sümgür- : sümkür-
- sümsün- : öteye beriye koş-; dolaşıp dur-
- sünbül : sümbül
- süñ : organizma; ruh ve beden
- süñk : kemik
- süñklek : kemikleri iri, kalın olan
- süpür- : süpür-, sil-, kurula-
- süpürge : süpürge, meydan süpürgesi
- sür- : götür-, sür-, kullan-; (çift) sür-
- süre : süre
- süren : in
- sürü : sürü
- sürpençek : kaygan, kaygan, kaypak
- sürt- : sürt-; sil-
- sürteç : kese (banyo için)
- sürücü : sürücü, şoför
- sürün- : hareket et-, ilerle-
- süs- : süs-, boynuzu ile vur-, tos vur-
- süseک : tos vuran, tos vurmasını seven hayvan
- sütem : ağırlık, yük; istibdat, zulüm
- sütük : tüy, kıl
- sütün : sütun
- süyce- : tatlı ol-, tatlılan-
- süyci : tatlı, lezzetli
- süycüli : tatlı, şekerli
- süyek : kemik
- süyem → *barmak*
- süyke- : sürt-, oğuştur-, oğ-
- süyn- : genişle-, açıl-, esnekliğini kaybet-
- süyren- : sürün-, sürünerek yürü- (ilerle-)
- süyri : uzun(ca)
- süyrülik : uzun olma, uzunluk
- süyşgün : oynak, kıvıldaayan
- süyt : süt
- süythör : murabahacı, tefeci
- süytlaş : sütlaç, sütle yapılan yiyecek
- süytli : sütlü
- süytteñniç : sütleğen
- süyüm : lif, tel, iplik
- süz- : süz-
- süzgüç : süzgeç

süzül- : süzül-

süzülcire- : süzülerek bak-, kaşlarını
hafif çatarak bak-

Ş

şā : şah, padişah

şagal : çakal

şagalañ : neşe, şenlik

şagga : âniden, bir lahzada, bir anda,
birden

şaglavuk : şelâle, çağlayan

şāh¹ : → şā

şah² : boynuz

şaha : dal, budak; kol, dal

şahalak : dallı budaklı

şahburun : gergedan

şāhîr : şâir

şahlak : iri boynuzlu

şalgam : şalgam

şālı : pirinç, çeltik

şallak : kamçı

şalman : kütük

şām : akşam; akşam yemeği

şān : şöret, şan,

şañlavuk → şaññı

şaññı : çınlayan, gür

şapak : şafak, tan kızallığı, fecir

şarlavuk : şelâle, çavlan; çağlayan

şāt : şen, neşeli, şakrak

şātlık : sevinç

şay : bezeme, süsleme; süs, ziynet;

âlet, araç, tertibat

şāyat : şâhit, görgü şâhidi

şayı : madenî para, akçe; beş kapiklik

şāzāda : şehzāde, prens

şek : şüphe

şeker : şeker

şekil : şekil

şeklen- : şüphelen-

şel : felç, inme

şelâyın : dalkavuk, yaltak

şem : mum

şemāl : rüzgâr, yel

şenbe : cumartesi

şepāgat : acıma, merhamet, şefaât

şepbik : reçine, sakız; zamk

şer : rezalet, maskaralık, kepazelik

şerāp : şarap

şerīgat : şeriat

şert : şart

şetdālı : şeftali

şey → şeyle

şeyle : böyle, öyle, onun gibi

şeylêk : oraya

şeyt- : öyle yap-

şeytān : şeytan

şêgirt : talebe, öğrenci; kalfa, çırak

şêhdiacık : şen, neşeli, şakrak

şêher : şehir

şêherāra : şehirlerarası

şênik : küçük kemik; kılçık

şêrik : iş ortağı, ortak

şıbık : nargile, çubuk

şıgır : şiir, nazım

şindi : şimdi, bugün, halen

şindiz → şindi

şir : arslan

şire : özsu, usare

şirīn : tatlı, şekerli, lezzetli

şo : şol

şōh : şen, neşeli, şakrak

şol : o

şonça : o kadar

şonda : o zaman, o vakit, o sırada

şondan : ondan

şonı : onu

şona : ona

şör : tuzlu, tuzlanmış

şōhle : ışık, şua, şule

şōhrāt : şöret

şū : şu

şubelā : pek çok defa

şugla → şōhle

şugul¹ : ihbar, curnal

şugul² : şakül
 şugundur : pancar
 şum : kötü; meş'um, uğursuz, şom
 şumluk : tatsızlık, üzüntü, teessür;
 kötülük, şer
 şunça : (o) kadar; o kadar, o derece
 şunkar : akdoğan, sungur; doğan
 şūra : şûrâ, meclis
 şübhe : şüphe
 şükür et- : şükret-
 şüveleñ : gürültü, patırtı, yaygara

T

tāba : tava
 tābak : fincan, kâse; çanak, tabak
 tābit : tabut
 tabşır- : emret-, vazife ver-.
 tabşırık : vazife, ödev, iş
 tagam : tadım, tat, lezzet
 tāgan : sacayak
 tagma : damga (hayvanlara vurulan)
 tagt : taht
 tagta : tahta
 tahl : çekmece
 tahya : takke
 tākat : sabır, tahammül
 takır : düz, çıplak meydan
 tahmîn : tahmin; tahminen, tahmini
 tal : söğüt
 tāla- : yağma et-, talan et-
 talak : boşanma
 tālañ : yağma, talan
 tām : ev, mesken; oda
 tamā : ümit, arzu, istek
 tamdır : tandır
 tamı : cehennem
 tamman : pantolon
 tamşan- : yalan-, yalanıp dur-
 tana : dana, buzağı
 tana- : bil-, tanı-, haberdar ol-
 tanal- : tanım-
 tanat- : tanıt-, takdim et-, tanıştı-

tanīmal : meşhur, tanınmış, ünlü
 tanış : tanıdık, tanış
 tankit : tenkit
 tāñ : görülmemiş, hayret verici
 tañrı : Tanrı, Allah
 tap- : bul-
 tapāvut : fark
 tapdır- : buldur-
 tapgır¹ : zihni çevik, hazırcevap, zeyrek
 tapgır² : grup, bölük, takım
 tapıl- : bulun-
 tapış- : rastlaş-, görüş-, buluş-
 tapmaca : bilmece
 tār : tel, kırıç; kıl, tüy
 tarap : taraf, yön, istikamet
 tārīh : tarih
 tārīpla- : öv-
 tart- : çek-; benze-
 tas : biraz, azıcık; az kalsın, neredeyse
 tasla- : taslak hazırla-, tasarla-
 tassik : tasdik
 taşla- : at-, fırlat-, bırak-, terket-
 taşlandı : kullanılmayıp kalan; dö-
 küntü
 tāy¹ : uygun, münasip; eş, benzer
 tay² : tay
 tay³ : yön, istikamet, cihet
 tāt- : kay-
 tayak : sopa, değnek
 t. iy- : dayak ye-
 tayçanak : bir yaşına girmemiş tay
 tāyga : tayga
 taygak → tāyga
 tāygançak → tāyga
 tayyār : hazır
 tayyārla- : hazırla-
 tāyın → tayyār
 tāzi : tazi
 tebigat : tabiat
 tebip : tabip, doktor
 tebsin- : hareket et-, yürü-, ilerle-

- tecrübe : tatbikat, pratik, tecrübe
 tegek : makara
 tegele- : yuvarlaklaştır-
 tegelek : yuvarlak, değirmi
 teke : damızlık erkek keçi
 telbe : deli, delişmen
 telek : yanlış
 telim : birkaç; defalarca, tekrar tek-
 rar
 telki : geniş, bol
 temen : büyük iğne, çuvaldız
 temmel : tembel
 temmêki : tütün
 ten : vücut, gövde
 tentek : ahmak, sersem, budala, ap-
 tal
 teñ : ağır; ağır ve kaba; çetin, zah-
 metli
 terezi : terazi
 terk : terk, bırakma
 terpen- : kıpırda-, kımılda-, oyna-
 ters : ters
 tes- : çekil-, gerile-
 tey : dip, alt
 tez : ürkek (hayvan)
 tez : irkil-, geri çekiliver-, ürk-
 (hayvan)
 tezek : tezek
 tezgek > →tez
 tê : ta
 têk : tek, çift olmayan
 têley : talih, kader
 têlim : talim, öğretme, yetiştirme
 têmiz : temiz sâf, katıksız
 têsîn : hayret uyandıran; az görülen
 têsîr : tesir
 têtze : yeni, taze; *t. -den* : yeniden
 tibirde- : titre-
 tîce- : topla-, düzene sok-
 tîgir : tekerlek
 tik- : dik-
 tikdir- : diktir-
 tike : ince dilim
 tiken : diken, iğne
 tikin : dikiş (yeri)
 tikiñçi : terzi
 til : telgraf, telefon
 tilki : tilki
 tilsim : sır
 tîñ : kapık
 tîre : kabile, boy, uruk; nesil, kuşak
 tirke- : tak-, iliştir-, koş-, bağla-
 tirkeg : römork
 tirsek : dirsek
 tisgin- : irkil-; silkin-, silkinip can-
 lan-
 titre- : titre-
 titrevük : titrek, titreyen
 tîz : tez, hızlı, çabuk; âcil
 tōba : pişmanlık, tövbe
 togsan : doksan
 togta- : kal-, dur-
 tohum : tohum
 tokay : orman
 toklı : toklu, bir yaşımı dolduran kuzu
 tolkun : dalga
 tolkun- : dalgalan-, çalkan-
 tomus : yaz
 top : top
 topar : grup; yığın, küme; sürü
 toprak : toprak, yer
 topur → *toprak*
 tor : ağ
 toraññı : sepetçi söğüdü
 torgay : toygay, çayır kuşu
 torsuk : porsuk
 tōrum : deve yavrusu (bir yaşından
 küçük)
 tōt : sis, duman; toz
 tōtı : papağan
 tōtuguş : papağan
 tovlı : bükülmüş, bükme
 tovşan : tavşan
 tovuk : tavuk; *kürk t.* : kuluçka, gürk

toy : düğün, toy
 toynak : toynak, hayvan tırnağı
 toyun : kil
 toyunsov : killi
 tōz → tozan
 toz- : eski-, yıpran-, aşın-
 tozan : toz
 tozdur- : eskit-, yıprat-
 töhmet : iftira, bühtan, töhmet
 töle- : öde-
 töññe : kütük, ağaç kütüğü
 tör : başköşe
 töre : asil, asilzade
 tövekgel : kati, kesin; sebatlı, azimli;
 sonunu düşünmeyen
 tövellā : ikna, inandırma
 töverek¹ : civar, havali, çevre, etraf
 töverek² : çember, daire
 tōz : şişkinlik, ur, tümör
 tukāt : kaygılı, üzüntülü, gamlı
 tukātlan- : kaygılan-, gamlan-
 tur- : yerinden kalk-
 turaç : çil (hayvan)
 turşı : ekşi, kekre
 turşumtik : hafif ekşi, ekşice
 turuş- : birlikte ayağa kalk-
 tussag : tutsak, tutuklu
 tussaghāna : hapisane
 tut : dut
 tut- : tut-
 turalga → tutavāç
 tutam : çevre
 tutaşdır- : tutuştur-, yak-
 tutavāç : sap, kulp, tutamak, kol
 tutdur- : tuttur-, tut-
 tutul- : tutul-
 tükel : bütün, hep, tamam, tamamıyla
 tüken- : tüken-, harcan-
 tüket- : tüket-, harca-, bitir-
 tüm : karanlık
 tümen¹ : tümen, İran parası
 tümen² : on bin

tümmeek : kabarcık, tepecik, tüm-
 sek
 tün : gece
 tüpeñ : tüfek
 türkâne : sâf, kolay inanan
 türküle- : açık konuş-
 tüsse : duman; duman, tütsü
 tüte- : tüt-
 tütün : duman; tütün
 tüveley : kasırğa
 tüvi : pirinç
 tüy : kıl, tüy
 tüydük : kaval
 tüykür- : tükür-
 tüys¹ : yüz, çehre, sima
 tüys² : hakikî, gerçek, kendi; tıpa-
 tıp, aynen
 tüysli : böyle, öyle; türlü, çeşit; bu
 gibi, benzeri

U

ucüz : ucuz
 uç : uç
 uç- : uç-
 uçgun : kıvılcım
 uçgur¹ : uçkur
 uçgur² : hızlı uçan
 uçlak : ucu keskin, ucu sivri
 uçlı : uçlu
 uçra- : rastla-, rastgel-
 uçraş- : rastlaş-, karşılaş-
 uçucu : pilot
 uçuk : uçuk
 uçuş- : uçuş-
 uçut : uçurum
 ugra- : git-, yollan-, çık-
 ugrur : yön, istikamet, cihet
 ugursuz : abes, saçma, tuhaf, gülünç
 ūkı : uyku
 ūkla- : uyu-
 ūklat- : uyut-
 ūkuçıl : uykucu

ūkusuzluk : uykusuzluk
 ula- : ekle-, birbirine bağla-
 ulal- : irileş-, büyü-, genişle-
 ulan- : kullan-, faydalan-
 ulı : ulu, büyük
 ullakān : küçük değil, oldukça iri
 ulumsı : kibirli, mağrur, burnu bü-
 yük
 ulumsıra- : kibir tasla-
 ulurak : oldukça büyük
 umīt : ümit
 u. et- : ümidet-, um-
 ūn : un
 ūna- : onayla-, tasdik et-
 ūnaş : ince hamurdan yapılmış bir
 yiyecek
 ūnlı : unlu
 unt bōl- → unudıl-
 unudıl- : unutul-
 unudış : unutuş, unutma
 unut- : unut-
 unutdır- : unuttur-
 unutgısız : unutulmaz, unutulmaya-
 cak
 ur- : vur-, çarp-
 urı : tahıl saklanan çukur
 urkaçı : dişi
 urug : kabile, uruk, boy, sülale
 uruş : kavga; savaş
 uruş- : kavga et-; savaş-
 uslīp : üslûp
 ussa : usta
 ussāt : usta, üstad
 usurga- : uyukla-, ımızgan-; pinekle-
 uşa- : ufala-
 uşak : ufak, küçük
 uşaklık : küçüklük
 uşat- : ufalt-, küçült-, parçala-
 ut- : kazan-; yen-
 utan- : utan-, çekin-, sıkıl-
 utancañ : utangaç, çekingen
 utancıra- : utan-, mahcup ol-

utanç : utanç, utanma, hayâ
 utdur- : oyunda kaybet-, yutul-
 utuk : (oyunda) kazanç, yutma
 uvla- : ulu-
 uy- : uy-
 uya : kızkardeş
 uyal- : utan-
 uyaldır- : utandır-
 uyan : uyan
 uyat : utanç; *uyada goy-* : utandır-
 uygun : uygun
 uyul- : uy-, alış-; bağlan-
 ūz : düzgün, güzel görünen
 uza- → uzal-
 uzak : uzak, uzun
 uzal- : uza-
 uzalt- : uzat-
 uzat- : uzat-
 uzayış : uzayış
 uzīn : uzun, uzun boylu
 uzīnak : uzuna yakın, uzunca
 uzumsıra- : biraz uza-

Ü

üç : üç
 üçburçluk : üçgen
 üçek : çatı, dam
 üçīn : için
 üçünci : üçüncü
 üçyaşar : üç yaşında (hayvan)
 üfle- : üfle-
 ülce : vişne
 üle : pay, hisse
 üle- : böl-, taksim et-, üleştir-
 ülke : eyalet; anavatan, yurt
 üm : işaret, im
 ümez : sis, duman, karartı
 ümsüm : yavaş, hafif; sâkin sâkin,
 uslu uslu, sessiz sedasız
 ümür : sis, duman
 ünci : rahatsızlık, huzursuzluk, he-
 yecan, endişe, telaş

ünde- : yol göster-, nasihat ver-
 üns : dikkat
 üre : pirinç
 ürk- : kork-, ürk-
 ürki : ürkme, korku
 ürküz- : korkut-, ürküt-
 üsgülevük : öksürük
 üsgür- : öksür-
 üsgürincire- : (ara sıra, kısa aralıklarla) öksür-
 üst : üst
 üstâşır : üstünden, tepesinden (bir şeyin)
 üstki : üstünde duran, üstündeki
 üstün : üstün
 üşe- : üşü-
 üşek : soğuğa dayanıksız, çok üşüyen
 üşert- : *gulak ü.* : dinle-
 üşet- : üşüt-
 üt- : yakarak tüyleri yok et-, ütüle-
 ütük : ütü
 üve- : öğüt-, un haline getir-
 üvre- : salla-
 üyn : ses, seda
 üyr- : havla-, ürü-
 üyşen- : (birinden) çekin-, utan-
 üytge- : deġiş-, başka duruma gir-
 üz- : kopar-
 üzeñni : üzengi
 üzüm : üzüm

V

vāda : vaat, verilen söz
 vagga : çabuk, süratle, hızla
 vagır : gürültü, patırtı, yaygara
 vagşı : yırtıcı, vahşî, yabanî
 vagt : vakit
 vagtal-vagtal : zaman zaman, bazı bazı, aralıklı
 vagtlaym : geçici, muvakkat
 vaka : vak'a, olay, hadise

vatan : vatan, anayurt
 vatandaş : vatandaş, yurttaş
 vay : vay
 velî : fakat, ama, lâkin
 vepā : vefa; fayda, menfaat
 vepāt bol- : vefat et-, öl-
 ves'yet : vasiyet, öğüt, nasihat, talimat
 vezîpe : vazife, görev, iş
 vêşi : şakacı
 vêşicilik → *vêşilik*
 vêşilik : şakacılık; şakadan oluş
 vicdān : vicdan

Y

ya : ya, veya
 yāban : kır, tarla; boş yer; çöl
 yābanı : vahşî, yaban, yabanî
 yabı : at
 ya-da : veya
 yada- : yorul-, usan-
 yadat- : yor-
 yadavlık : yorgunluk
 yadırga- : çekin-, kaçın-
 yāg : yağ
 yag- : yağ-
 yāgcar- : biraz yağlan-
 yagday : hal, vaziyet; fırsat, vakıt
 yagı : düşman, yağı
 yagın : yağış
 yagır : yağır, sırt yarası
 yagırını : sırt, arka
 yagış : yağış, yağmur
 yāgla- : yağla-
 yāglı : yağlı
 yāglık : başörtüsü
 yagmur : yağmur
 yagşı : iyi, güzel, iyi kaplı; daha iyi
 yagşılık : iyilik, tathlık, iyi kalplilik; iyilik, hayır
 yagtı : ışık, ziya
 yagtlık : parlaklık

yak¹ : yak-
 yak² : beğen-, hoşuna git-, sev-
 yak³ : içir-, sula-, su ver-
 yaka : yaka
 yakaşıklı : yakaşan, yakaşıklı
 yakım : hoşluk, tatlılık
 yakımlı : hoş, tatlı, beğenilen
 yakîn : yakın, yakınlarda
 yakînla- : yaklaş-, yakınlaş-
 yākūt : yakut
 yāl¹ : yele, ense
 yal² : yal, it yiyeceği
 yala- : yala-
 yalak¹ : itin yal yediği kap
 yalak² : *yālî*
 yalan : yalan
 yalançı : yalançı
 yalanış- : birbirini yala-; birlikte bir-
 şeyler atıştır-
 yalañ¹ : bütün, herkes; her zaman,
 her vakit, daima
 yalañ² : → *yalañaç*
 yalañaç : çıplak
 yalañı : odun, çalı, çalı çırpı
 yalav : projektör
 yalavuz → *yalmavuz*
 yalbar- : yalvar-
 yalbıra- : parılda-, parla-
 yaldıra- : ışılda-, parılda-
 yaldıravuk : parlak, ışık saçan, par-
 layan
 yālî : gibi
 yalın : alev, yalın
 yalıncañ : pohpohçu, dalkavuk
 yalkım : ışık, ziya
 yalma- : verilenin hepsini ye-, yi-
 yip bitir-
 yalmavuz : açgözlü, doymak bilmez,
 obur, pisboğaz
 yalñış : yanlış, yanlışlık, hata
 yalñış- : yanıl-, hata et-
 yalñüz : bir, yalnız, tek

yalpa : y. aç- : birden aç-
 yalpıdavuk → yaldıravuk
 yalta : tembel, haylaz, aylak, miskin
 yaltan- : tembellik et-
 yaltanmazak : yorulmak nedir bilme-
 yen, çok çalışkan
 yama : yama
 yama- : yama-
 yamak : yama
 yamalı : yamalı
 yamalık : yamalık
 yaman : kötü, fena, kötü kalpli
 yaman- : yaman-
 yamanla- : iftira et-, (birine) kara
 çal-
 yamanlık : kötülük, şer, ağır suç,
 zarar, ziyan, mal kaybı
 yamaşgāndan : yeniden, bir defa daha
 yamız : hayvanların arka ayaklarının
 iç kısmı, yamız
 yān : yan, taraf
 yan- : yan-
 yanardāğ : yanardağ
 yānaş- : yanaş-, yanyana dur-
 yānaşık : yakın
 yānavuç : avuç
 yānbaş : böğür, yan, kalça
 yandır- : yak- (msl. elini yak-)
 yangıç : yakıt
 yangın : yangın
 yānîn : bir yanına, bir tarafına, yan-
 lamasına
 yānlık : keçi derisinden yapılan kap
 yanta- → *yana-*
 yantık : yan yan, yanından
 yañ : yankı, aksiseda, eko
 yañā : yana, ...tarafa
 yañacık : yanakçık, yanak
 yañadan : yeniden, yeni baştan
 yañak : yanak
 yañı : demin, şimdi, yeni; geçende,
 yakında

- yañıca : yeni, yenice
yañra : geveze, çenebaz, boşboğaz,
palavracı
yañsı : alay, istihza, yansılama
yañsıla- : alaya al-, gülünçleştir-,
yansıla-
yañzıt- : biraz duyur-, bildir-, ha-
berdar et-
yāp : ark; hendek, su yolu
yap- : ört-, kapa-
yapbaş- : yassılaş-
yapca : bağimli, tâbi, bağı
yapgıt : sırt, tepe, yamaç
yapık : kapalı, örtülü
yapıl- : örtül-, kapan-
yapınca : kepenek
yapır- : aşağıya indir-
yapış- : yapış-, asıl-, sıkıca tut-;
yapış-
yaprak : yaprak
yār : yâr, sevgili
yār- : kes-, yar-
yara : yara
yara- : yara-
yarağ : silâh
yārak : hırçın
yaramaz : fena, kötü; işe yaramaz,
kusurlu
yārān : taraftar; yakın dost
yararlı : faydalı, gerekli
yaraş¹ : yakış-
yaraş² : barış-, uzlaş-
yaraşık¹ : süs, yakışan şey
yaraşık² : dirlik, huzur, barış
yarat- : yarat-, türet-
yarav : sağlam, sıhhatli
yārdam : yardım
yargak : yarı
yargānat : yarasa
yārı : yarı, yarım
yārıl- : yarıl-
yārım → *yarpı*
- yarısgın : eski şekli bozulmuş, eğik,
bükük
yārış : yarış, müsabaka, yarışma, rekabet
yārma : yarma
yarna : ilâve
yārpā : *yārpāsına* yarıcılık usulüyle
yārpı : yarı
yars- : eğil-, bükül-, şekli bozul-
yārtı : yarım, yarı
yārtmaç : yırtmaç
yās : yas
yasa- : (elle) yap-
yasal- : yapıl-
yası : yassı, düz
yasıyaprak : dulavratotu
yasman : yasemin
yassan- : dirseklerini daya-; dayan-,
yaslan-
yassı : yatsı
yassık : yastık
yassīn : yatsı vaktinde, yassı
yāş¹ : yaş, genç
yāş² : yaşanan yaş, yıl
yāş³ : gözyaşı
yaş- : (güneş) bat-
yāşa : yaşa-
yāşalga : mesken, ev, yaşayacak yer
yaşar : ... yaşında; *yedi y.* : yedi yaşında
yāşar- : yaşar-
yaşayış : hayat
yāşdaş → *yāşıt*
yaşıl : yeşil
yaşır- : gizle-, sakla-
yaşırım : gizli, esrarlı, mahrem
yāşıt : yaşıt, akran
yāşıtdaş : yaşıt
yāşlık : gençlik, gençlik çağı
yāt¹ : hâfıza, hatırlama
yāt² : yabancı, başkasına âit
yat- : yat-, uzan-; bulun-, dur-

yata su : durgun su
yatagan : uykuçu
yatak¹ : ahır; ahır bölmesi
yatak² : *yatagan*
yatalga : konaklama yeri
yatgı : rahim
yâtlâ- : hatırla-
yatuv : yatma, istirahat, uyku
yay : yay, parantez
yay- : düzelt-, yay-, doğrult-; (yayıkta) çalka-
yayal : yavaş, eli ağır (insan)
yaybañ : geniş, enli; düz, yassı
yaydan- : acele etme-, gecik-; fazla kal-
yaygın → *yazgın*
yâyın : yayın balığı
yayka- : salla-
yaykancıra- : biraz sallan-
yâyla : yayla, mera, otlak; çayır, çayırılık
yâylag : yayla
yayna- : refah içinde yaşa-
yayra- : yayıl-
yayrañ : yayılmış, geniş bir tarzda, geniş geniş
yâz : bahar
yaz¹ : yaz-
yaz² : ser-, yay-, döşe-
yâz³ : çöz-, aç-, çözü-
yâzgar- : kabahat, suç bul-, isnat et-, takbih et-, kına-
yazgı : yazma, kayıt; metin, tekst
yazgın : açık, geniş ölçüde, yaygın, geniş, etraflı
yazgıt : yazgı, kader, ahnyazısı
yazı : step, bozkır
yazıcı : yazar
yazıcısamak : yazar taslağı
yazık : kabahat, suç, günah
yazılgı : yazılı, yazılmış

yâzımsıra- : yaz mevsimi gibi ol-, yaza benze-
yâzsıra- → *yâzımsıra-*
yazuv : yazma, yazış; yazı
yedi : yedi
yedigen : *ulu y.* : Büyük Ayı; *kiçi y.* : Küçük Ayı
yedinçi : yedinci
yegen : yeğen
yeke : bir, tek, yalnız, yalnız başına
yekelik : yalnızlık, tek olma
yekesire- : yalnızlık çek-, kendisini yalnız hisset-
yekşenbe : pazar günü
yel : yel, rüzgâr
yelim : tutkal
yelin : hayvan memesi
yelle- : yapıştır-, tutkalla-
yelpe- : yelle-, kendini yelle-
yelpevâç : yelpaze
yelsiz : yelsiz, rüzgârsız, sâkin
yenç- : döv-, dayak at-
yene : daha, yine, üstelik
yeñ : yen
yeñ- : yen-, mağlup et-
yeñil : hafif, kolay, basit
yeñil- yenil-, mağlûp ol-
yeñne : gelin, yenge
yeñse : ense
yer : yer
yeri : haydi, hadi!
yeralma : patates
yeser : kurnaz, sinsî, usta, mâhir, becerikli, her yere sokulabilen
yesir : esir
yet- : yet-, kâfi gel-, koşarak yetiş-, er-, eriş-
yetdir- : yetmesini sağla-; eriştir-
yetgincek : genç, delikanlı
yetik : bilgili, malumatlı
yetim : yetim, öksüz
yetimek : yetimlik

- yetimlik : yetimlik, öksüzlük
 yetir- : yetiş-, eriş-, dokun-; teslim
 et-, götür-
 yetiş- : yetiş-, büyü-, olgunlaş-
 yetişdir- : yetiştir-, büyüt-
 yetmiş : yetmiş
 yetne : ek, ilave
 yığ- : topla-, yığ-
 yığı : sık sık, çok kesif; pek çok
 yığındı : kitap, dergi; toplantı, meclis; külliyat
 yığır- : ez-, çigne-; buruştur-, kırıştır-
 yığırt : kırışik; kırma, kıvrım
 yığna- : topla-, biraraya getir-, yığ-
 yıgnak : toplantı
 yığışır- : gizle-, sakla-
 yık- : yık-, yen-, mağlûp et-
 yıkıl- : yıkıl-; devril-, düş-; yenil-
 yıl : yıl
 yıla- : ısın-, daha sıcak ol-
 yılân : yılan
 yilat- : ısıt-
 yılçır : parlak
 yıldam : süratli, hızlı
 yıldara- : ışılda-, parla-
 yıldıravuk : ışıldayan, parlak
 yıldırım : yıldırım
 yıldız : yıldız
 yılgır- : gülümse-, tebessüm et-
 yılgırış : gülümseme, tebessüm
 yılı : sıcak, ılık
 yılın- : ısın-
 yılıt- : ısıt-
 yılık : at sürüsü, hergele
 yılıkibân : yılık çobanı
 yıllık : yıllık
 yilsâyın : her yıl
 yılma- : taşla-, perdahla-
 yırâk : uzak, uzakta, uzun
 yırt- : yırt-, parçala-
 yırtıcı : yırtıcı, vahşî
 yigdel- : gencel-, gençleş-
 yigit : yiğit, genç; yaş y. : genç, delikanlı
 yigren- : iğren-, tiksın-
 yigrenci : iğrenç, tiksindirici, menfur
 yigrenç : nefret, istihfaf, hor bakma
 yigrentgi → *yigrenci*
 yigrimi : yirmi
 yigriminci : yirminci
 yilik : ilik (kemik)
 yit- : kaybol-, yit-
 yitel- : sivrileş-, sivril-
 yitgi : kaybetme, kaybolma, yitim
 yiti : keskin
 yitir- : kaybet-, yitir-
 yōda : patika, keçi yolu
 yogîn : kalın
 yök : yok, hayır
 yok- : yapış-, sirayet et-, geç-, bulaş-
 yokañç : bulaşıcı (msl. hastalık)
 yokardan : üstten, yukarıdan
 yokarı : yukarı, üst
 yokarık : yukarıya doğru, yukarıya
 yöksul : yoksul, fakir
 yöksuz → *yoksul*
 yöksuzluk : yoksulluk, fakirlik
 yokuş : tatsız, nâhoş, üzücü
 yöl : yol
 yōla : defa, kere
 yōlagçı : yolcu
 yōlbars : kaplan
 yōldaş : arkadaş, yoldaş; yol arkadaşı; uydu
 yolla- : yolla-
 yoluk- : rastla-, görüş-; çat- (belâya)
 yon : soğuk algınlığı, üşütme
 yor¹ : yor-
 yor² : tahminde bulun-, yor- (rüya)
 yorga : rahvan
 yorgan : yorgan

yorul- : yorul-
 yorunca : yonca
 yov : düşman, yağı
 yovşan : pelin
 yovuk : yakın
 yovuz : ağır, güçlüklerle dolu; şiddetli,
 sert
 yoz : kısır
 yöne : ama, fakat; bedava
 yönekey : basit, kolay; alçak gönüllü
 yöntem : kuvvetsiz, zayıf; çelimsiz
 yöre- : yürü-
 yörelge : yürünecek yol, tutulacak
 yol; nizam
 yöreyiş : hareket, gidiş, gitme
 yöriş : yürüyüş
 yugur- : yoğur-
 yuka : ince, zayıf
 yukal- : incel-
 yumruk : yumruk
 yumşa- : yumuşa-
 yumşak : yumuşak
 yumurtga : yumurta
 yumurtgala- : yumurtla-
 yumuş : iş, vazife
 yurt : mesken, ev; yurt, memleket
 yuv- : yıka-
 yuvaş : yavaş, hafif, sessiz, sâkin, uslu
 yuvaşa- : yavaşla-, azal-, sâkinleş-
 yuvaşlık : yavaşlık
 yuvdum : yudum
 yuvdun- → *yuvut-*
 yuvundı : çirkef, kirli su, kirli bir
 şeyin yıkanmasından sonra mey-
 dana gelen su
 yuvut- : yut-
 yük : yük
 yün : tüy, yün
 yünlek : uzun, tüylü
 yüp : ip
 yüpek : ipek
 yürek : yürek, kalp

yürekse : çerez, meze
 yüvrük : yürük
 yüvür- : koş-
 yüvürce : kayın (birader)
 yüz¹ : yüz, surat
 yüz² : yüz (sayı)
 yüz⁻¹ : yüz-
 yüz⁻² : soy-, yüz- (msl. deri)
 yüzgüç : yüzgeç
 yüzgür : iyi yüzen
 yüzün : yüzükoyun, yüzüstü
 yüzük : yüzük; halka
 yüzünci : yüzüncü

Z

zâg : kuzgun
 zamân : zaman; devir, çağ
 zañ : çan, zil
 zâr : şikâyet, sızlanma; hiçkırık; ih-
 tiyaç; sıkıntı, yoksulluk; z. *bol-* :
 (bir şeye) muhtaç ol-, ihtiyacı ol-
 zarba : darbe, vuruş
 zârınç : sızlanma, yakınma
 zât : şey, nesne
 zâya : bozuk; z. *bol-* : bozul-, berbat
 ol-
 zehîn : kabiliyet, meleke
 zelel : ziyan, zarar
 zeñ : küf, pas
 zeper → *zyyân*
 zer : altın
 zerârlı : ...sebebiyle, ...-dığı/-diği
 için, -dan dolayı
 zetgêr : altın ve gümüş işleyen usta,
 kuyumcu
 zerûr : lüzumlu, zarurî
 zeyren- : sızlan-, şikâyet et-
 zeyrenç : sızlanma, şikâyet, yakınma
 zeytün : zeytin
 zêher : zehir
 zêhmet : emek, iş, çalışma
 zibân : dil

zīgır : keten

zındān : zindan

ziñ- : at-, fırlat-

ziyān : ziyan, zarar

ziyāt : ziyade, fazla; fazlalık, artık

zīrek : zeki, çabuk kavrayan, anlayışlı

zolāk : şerit, çubuk, çizgi

zōr : kuvvet, güç; zor; kuvvetli, güçlü

zōra- : kuvvetlen-, güçlen-

zōruk- : şiddeti art-, kuvvetlen-

zovāl : engel, mânia, güçlük

zovkı-sapā : iştret, zevk ve safâ

zulüm : zulüm, tahakküm

zümerret : zümrüt

züryāt : yavru, çocuk; zürriyet